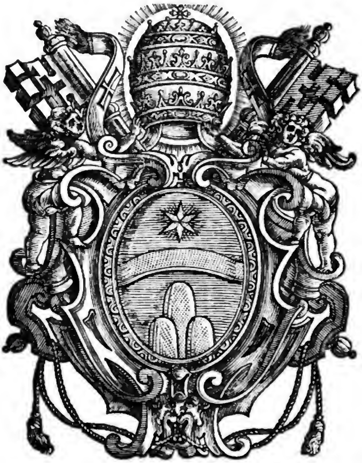
CLEMENTI XI.
P. O. M.
SEMINARIUM ROMANUM
Ex Univerſa Doctrina

LITTERARIUM OBSEQUIUM.

D. D. D.

ROMÆ, MDCCII.
Excudebat Cajetanus Zenobius, in ſua Typographia, & Fuſoria,
ad Magnam Curiam INNOCENTIANAM.

SUPERIORUM FACULTATE.

Digitized by Google

Digitized by Google

CLEMENTI XI.
P. O. M.

SEMINARIUM ROMANUM

FOELICITATEM.

SEriùs fortaſſe, BEATISSIME PATER, quàm gratulationis cauſa poſtulabat, ad Sanctiſſimos Tuos Pedes noſtra devolvuntur obſequia. Verùm ex quo feliciſſimè regnas, in eo laboravimus; ut, erumpere geſtientem lætitiam intra domeſticos pa-

rietes contineremus. Timor enim erat, ne, qua conſtantia dignitatem recuſaveras, eàdem gratulantes Tibi de dignitate repelleres. Nunc verò, cum Tuæ id etiam debeamus Clementiæ, quòd eidem dignitati placatus, regnare decreveris; ſines profectò, ut gratulemur, Tibi quidem, quòd, annuens Eligentium ſuffragiis, talem Pontificem dederis, nobis verò, quòd habeamus. Eſt hoc univerſo generi hominum commune gratulationis argumentum, quòd, ingentem expectationem de Tua virtute conceptam impleveris ſtatim, ac majora jam facere Ipſe poſſis, quæ neſciunt alii animo concipere,cũ viderint maxima.Ad nos verò præter cõmunis lætitiæ cauſas,ea peculiaris ac verè noſtra pertingit, quòd ſingulari benevolentiæ ſignificatione in ſumma dignitate, ac tanta Imperii mole, non inter ultimas amoris Tui curas Seminarium Romanum collocaveris. Extant hujus Tuæ in nos voluntatis indicia, & monumenta permulta, eaque nobis cariſſima: ejus verò cauſam ſcrutantibus non alia occurrit, quàm quòd adoleſcentes in hac noſtra ætate liberales diſciplinas promovere patrocinio Tuo velis ad fœcunditatem. Fecerunt id quidem Pontifices ante Te multi: quibus glorioſum erat præſidio eſſe Sapientiæ. Neminem tamen propenſiore animo erga litteras fuiſſe, quàm Te unum exiſtimamus, & ſatis certè ſcimus. Perſuaſiſſimum id omnibus eſt, cum omni Te Scientia tum Divina, tum humana, omni eruditione tum Græca, tum Latina, omni denique optimarum Artium cognitione,vel à prima ætate excultum,& ad hanc uſque univerſæ doctrinæ perfectiſſimam complexionem provectum aſpiciant. Quare non eſt mirum,ſi quas

ma-

Digitized by Google

maturas ut maximè artes in Te demiramur & colimus, eas Ipſe in aliis licèt acerbas & immaturas ſingulari favoris & beneficentiæ umbra perducere ſtudeas ad ſpem maturitatis. Et ipſæ quidem noſtræ litteræ CLEMENTEM ſenſere Tuæ erga ſe voluntatis illapſum. Refloreſcunt illæ ſub Tuis auſpiciis, certoſque ſubindè fructus pollicentur, & ferent. Impatiens verò ſtudium ergà Te noſtrum facere non potuit, quin veluti futuræ fertilitatis rudimentum exhiberemus aliquando, quidquid à beneficentiſſimo Tui Syderis aſpectu lucis ac ſplendoris accepimus. Propugnavere non pauci, alii quidem Theologicas Theſes, Polemicas alii, Canonicas alii & Civiles, alii Philoſophicas. Et ſi quis eſt (ſunt autem non ſanè pauci) quem virtus aut ſtudium ad Doctoratum evexit; non aliam ille fronti Laurum impoſuit, quàm quæ ſub Tui Nominis umbra adolevit. Id unum ſupererat, ut qui ſeverioribus diſciplinis honor contigerat, amenioribus etiam litteris quæreretur. Patieris igitur PONTIFEX MAXIME, ut Drama hoc allegoricum Tuo Nomini conſecretur, & ut deſumpſit à Tuis Oraculis argumentum, à Tuo etiam Patrocinio præſidium mutuetur. Patieris ut reliquæ etiam Muſæ tibi inſcribantur. Earum certè verecundia diſplicere non poterit. Cum enim optimè noſſent, quantum Tuis Laudibus indigneris, id ſolùm peccare potuerunt, quòd eos Pontifices laudandos ſuſceperint, quorum laudes Modeſtiæ Tuæ ſuſpectas faceret ſola affinitas nominis. Sed dandum aliquid eſt obſequio noſtro: dandum eſt etiam aliquid Clementiæ Tuæ, quæ cum major eſſe non poſſit, non modò aditum aperit ad Te accedentibus,

tibus, ſed certam ſpem ingerit animis, non ingratum omnino Tibi fore Litterarium hoc noſtræ gratulationis obſequium. Ideò qui jam anteà in unum Convictum Studiorum gratià convenimus, inita nunc nova Societate Accademiæ Tuo nomine inſcriptæ, eaque nobis veluti meta ſimul & ſtadio laborum propoſita, id in poſterum curabimus, ut magnum animis noſtris ex Te acceſſiſſe ſtimulum ad Sapientiam omnes intelligant.

Digitized by Google

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſs. P. Mag. Sac. Palatii Apoſtolici.

Dominicus de Zaulis Epiſc. Verulan. Viceſg.

IMPRIMATUR,

Fr. Paulinus Bernardinius Ord. Prædicat. Sac. Apoſt. Pal. Magiſter.

Digitized by Google

ACTORUM NOMINA IN PROLOGO.

RELIGIO.	*Marchio Stephanus de Mari.*
ROMA.	*Abbas Julius Vitelleſchi.*
RELIGIONIS GENIUS:	*Joannes Baptiſta de Mari.*
ALCANDER.	*D. Ferrantes de Cardenas ex Marchionibus de Laino.*
CHOREBUS.	*Ludovicus Baldeſchi.*
BERILLUS.	*Comes Fabius Carandini.*

Digitized by Google

PROLOGUS

SCENA I.

Alcander, Berillus, Chorebus.

Beril. QUÆ, (malum!) iſta cunctatio eſt? Nunquamne tandem inter nos de argumento Fabulæ Tragicæ conveniet?

Alcan. Magnum opus, mihi crede, illum laudare, quem omnes laudant, quem nemo ſatis laudat, quem nemo tamen laudari pro dignitate non cupit. Quidquid afferas, infra famam & expectationem eſt.

Chor. At ſaltem aliquid excogitandum, accerſendum è veteribus monumentis, petendum è recenti memoria.

Alcan. Quid queris? Omnia excuſſi, omnia tentavi, nihil dignum Argumento reperi.

Beril. Nihil?

Alcan. Nihil omnino: tanquam in immenſo laudum mari mergor.
At, at quis aures dulcis implevit ſonus?
Lux unde tam clara emicat?

SCENA II.

Religio cum duobus Geniis &c. Nubibus inſidens, Cœlo delabitur.

Relig. DUlces Alumni, cara Cœlitibus domus
Flos Orbis, & Romæ decus,
Satis eſt prophanis hactenus ludis datum:
Theatra me digna, & meo
HEROE, triplex quem colit mundus, volo.
Ea cura vos hodie vocat.

Alcan. Jubere tuus eſt, obſequi, noſter labor.

Beril. Parere non lentos vides.

Relig. Noſtras ad aures veſtra jam dudum haud ſemel
Venere vota. Quæritis
Celebrare juſtis laudibus Mundi CAPUT,
Sacrique PASTOREM gregis:
Doctore quo ſecura regnat veritas,
Quo Roma floret auſpice:
Facunda cujus lingua mores inſtruit,
Et vita virtutem docet.
Nunc ille, veſtra vota quem poſcunt, locus,
Laudumque materies datur.
Animis adeſte.

Alcan. Sis bona & felix tuis.
Quid eſſe nobis dulcius?
Quid eſſe poſſit juſtius? Tamen..... *Relig.* Quid eſt?
Quis ſubitus occurrit pavor?
Narrate. *Alcan.* Ne laudetur hoc unum cavet:
Unumque, nam ſcimus, vetat.

Digitized by Google

Relig. Vetat? Vetare num poteſt? Laudabilis
Primum igitur eſſe deſinat;
Moreſque, virtutemque nativam exuat,
Se deinde laudari vetet.
Laudanda Virtus quin ſit, hoc unum, omnia
Licet ipſe poſſit, non poteſt.
Chor. Feret moleſte, quicquid eſt laudis. *Relig.* Ferat.
Pars laudis hæc vel maxima.
Quemcumque laus delectat, hic laude excidit.
Vetat unus: Orbis at jubet:
Et Roma; & ipſa jubeo. Nec Judex ſuæ
Dominuſque famæ eſt. Publici.
Quippe alma virtus juris eſt. Modeſtiam
Juſtitia vincat. Profuit
Adhibere vim. Cogendus & pridem fuit:
Qui debuit cogi, placet.
Illo carerem, ſi reluctanti foret
Mos geſtus. *Chor.* At, quæſo.... *Relig.* Metum
Omittite: ipſa vos dabo tutos. Mihi
Parere nam CLEMENS amat.
Alcan. Tamen imperanti mos gerendus, aut gravis
Subeunda noxa. *Relig.* Num reos
Levius, ſilendo, vos fore putatis? Scelus,
Tacere, longe maximum eſt.
Peccare quod ſi oportet, in partem hanc juvat
Peccare, qua ſit cautior.
Chor. Igitur, docere, Diva, ne pigeat modum,
Operiſque formam dicere.
Relig. Miniſter aulæ fidus hic noſtræ, vices
Meas obibit, hic viam
Aperiet. Ille promet hoc Sacro è Penu
Oraculorum divite,
Quicquid Theatri dignitas veſtri petit.

SCENA III.

Alcander, Berillus, Chorebus, Genius.

Gen. IMPLETA SUNT VOTA GENTIUM, ORACULA PROPHETARUM. ÆTERNUS RERUM OMNIUM CREATOR ET DOMINUS SERVILEM FORMAM OBUMBRATA DIVINITATIS SUÆ MAJESTATE SUSCEPIT; UT QUOS SUB IMMANI PRISCÆ CONTAGIONIS JUGO DURA TENEBAT CAPTIVITAS, OPTATA DIU LIBERTATE DONARET.
Beril. Quid iſthuc eſt? amabo.
Gen. AD PECCATORES MISERICORDIA, AD ÆGROS SALUS, AD ERRANTES VERITAS, AD CÆCOS LUX, AD MORTUOS VITA DESCENDIT.
Chor. Quid id eſt?

Alcan.

Digitized by Google

Alcan. Mera fundis Oracula.

Gen. GRANDE MYSTERIUM, GRANDE DIVINI AMORIS PORTENTUM, GRANDE RECONCILIATIONIS NOSTRÆ SACRAMENTUM.

Alcan. At, quæſo, doce, quorſum iſta tàm ſublimia, tàm magnifica pertineant.

Gen. Quàm hæc divinitus ſunt dicta! Quam Auctorem ſuum ſapiunt! AD ERRANTES VERITAS, AD CÆCOS LUX, AD MORTUOS VITA DESCENDIT.

Beril. Certe Gregorios Magnos, Leones, Ambroſios audire videor.

Gen. Non Ambroſios auditis, non Leonem, aut Gregorium, ſed eum, qui Ambroſios, Leones, Gregorios, munere officioque repræſentat, reddit eloquentia, moribus exprimit.

Chor. Nunc demum video, unde iſta tàm ægregia ſumpta ſint. Nec miror tàm ſplendidè, tàm graviter, & ſanctè dicta: Auctorem agnoſco.

Beril. Et veneror. Sed quid conſilii tibi eſt, aperi, quæſo, ne retice.

Gen. Dicam. Videndum vobis eſt, quemadmodum hæc tàm ægregia in Scenam inducatis.

Beril. In Scenam inducamus?

Gen. Non vos fugit illa vox, *Segnius irritant animos demiſſa per aures, quam quæ ſunt oculis ſubjecta fidelibus*. Non ſit ſatis hæc Oracula in Principis Urbium Conſeſſu ampliſſimo pronunciata fuiſſe, conſignata literis, in lucem edita, Orbi toti audita, Eadem ab omnibus, faciendum eſt, ut ſpectari poſſint.

Alcan. At hoc fieri quo tandem pacto poteſt?

Gen. Non eſt abeundum longius. Ipſa, quæ recitavi modo verba nonne vobis aliquid oſtendunt, aptum Scenæ, Theatro natum? ÆTERNUS RERUM CREATOR, ET DOMINUS SERVILEM FORMAM INDUIT, UT QUOS DURA TENEBAT CAPTIVITAS LIBERTATE DONARET. DESCENDIT AD PECCATORES MISERICORDIA, VITA AD MORTUOS. JUSTITIA DE CÆLO PROSPEXIT. Quid ſi fingeretis, nàm fingendum aliquid in Scena, & licèt.

Beril. Imò neceſſe eſt.

Gen. Fingite, inquam, Regis potentiſſimi Filium Servi formam induere, ut Reum libertate donet. Jam tres perſonas habebitis. Primam Regis, alteram ejus Filii, tertiam Servi. Rex iratus Servo perduelli eum carceri mancipabit, neci, ſi vultis, addicet. Princeps Regis Filius Rei & Servi locum ſumet, eumque ſic libertati, ac vitæ reſtituet.

Chor. Belliſſime. Quid ſi Regi addantur duo Proceres, quaſi conſilii capiendi cauſa, duo Regni adminiſtri?

Gen. Perplacet. Ità illorum partes dividetis, ut alter Clementiæ quaſi perſonam ſuſtineat, alter Severitatis & Juſtitiæ: hic reum neci dedendum ſuadeat; ille venia donandum: hic juſtas infligi pœnas velit; ille contra remitti, & relaxari,

Chor. Sanè plus habebit contentionis iſta quaſi dimicatio, plus ardoris.

Alcan. Et plus etiam voluptatis.

Gen.

Digitized by Google

Gen. Reo iſti adjungetis duos filios, quos paternum premet ſcelus, qui ad eandem pertrahentur cum parente reo pœnam, qui eadem cum illo venia & libertate gaudeant?

Alcan. Nihil melius.

Gen. Habetis totum tragediæ pulcherrimæ ordinem.

Alcan. Quas enimvero tibi grates agemus pro tam inſigni beneficio?

Gen. Defunctus ſum meis partibus. Recedo. Videte ut Actores, & alia, quæ uſus theatri poſtulat, comparetis. Favebo cæptis, artem, verba, ſenſus heroicos, numeroſque ſuggeram.

Beril. Adeſſe, quæſo, perge, ac laborantes in tantis temporis anguſtiis adjuva.

Gen. Adero. Favebo: neque temporis anguſtias formidate. Ad laudandum Clementem ſi miraculis opus eſt, non deerunt.

Alcan. Sequor: ut omnia duce te, atque auſpice, componam: jam vos reviſam, & quid effecerim, renunciabo.

SCENA IV.

Berillus, Chorebus.

Beril. NOS vero beatos Doctore tanto! Quò attentiùs argumentum hoc & conſilium contemplor, eò mihi magis arridet.

Chor. Divinitùs profecto datum.

Beril. Rex iſte, Deum orbis moderatorem, ac primi ſceleris in Homine reo vindicem juſtiſſimum exhibebit. Duo illi Proceres, alter Juſtitiæ ~~Divinæ partes, alter Miſericordiæ~~, obibunt. Perduellis Servus perſonam ſuſtinebit Humani Generis.

Chor. Vel potiùs primi hominum Parentis, qui pater hominum & parricida, liberos, quos nondum genuerat, interfecit, & uno crimine ream progeniem damnavit.

Beril. Rectiſſimè. Illi duo Pueruli, ſpecimen erunt miſeræ poſteritatis.

Chor. Imo beatæ, poſt impetratam veniam, & placatum Regem Filii ſui deprecatione ac lacrymis.

Beril. Et morte.

Chor. An mori Principem hunc adoleſcentem, Regis unicum filium, in Scena facies?

Beril. Omnino mori: nam niſi Chriſti morte, quem ille Princeps adoleſcens exhibebit, repræſentari vita perditis hominibus non potuit. Audi, NATUS EST, UT DOCERET; MORTUUS EST, UT SANARET; RESURREXIT, UT GLORIFICARET. Vides ſingulas fabulæ tragicæ partes nobis à Pontifice Optimo Maximo ſubminiſtratas. Nihil hodie de noſtro fingimus, omnia ſumimus ab illo, in quo Roma ſuum decus; Cælum Interpretem, Terra Doctorem, & oraculum habet.

Chor. Nefas tamen eſt in Scena mortem exhibere Principis. Nimis hoc tragicum, imo contra leges Theatri, quas obſervatas ſanctè velim.

Beril. Quieſce: iſtimalo providebitur.

Chor. Sanè incommodum hoc ſi fugis, nihil, quàm totum iſtud, his partibus, quas modo diximus, informatum malim.

SCE-

Digitized by Google

SCENA V.

Alcander, Berillus, Chorebus, & Roma.

Alcan. FAVETE linguis. Roma ſpectatrix ades,
Oculoſque, & aures commoda.
Rom. Adſum: vocata venio. Non iſthæc vetus
Roma, & profana criminum
Parens, magiſtra erroris, & inani tumens
Fallacis aura gloriæ:
Anguſtus Orbis cui fuit; cujus ſinum
Oriens capacem, & Occidens
Spoliatus, ac vaſtatus implevit. Nihil
Eſt opibus è tantis ſuper,
Niſi nomen; & congeſta moles ruderum,
Urbis ſepulchrum conditæ.
Romam implet hodie Roma deſtructa, & truces
Minæ Theatrorum; Arcuum
Calcata pedibus pænè jam faſtigia,
Pulchrumque media in Urbe rus;
Æriſque, marmoriſque confuſum chaos,
Illuſtre, magnificum chaos!
Statuæ, minores auribus, naſo, pede,
Bis mortuorum triſtia
Monumenta: tituli manibus & umbris dati;
Ævoque detritæ, ac ſitu
Inſcriptiones, quas vetuſtati eripit
Obliviosæ diligens
Critici ſagacis cura, doctiſque eruit
Quondam legendas poſteris:
Et alia rapidi temporis ludibria,
Heu fragilis annorum jocus!
Hæc, Roma jam ſunt. Fuimus. At, fallor, ſumus,
Majorque Roma jam ſumus.
Poſt tot ruinas altior ſurgo. Viget,
Cæloque par tollit caput.
Sepulta toties Roma: de tumulo novam,
Rediviva lucem colligo,
Melioris ævi compos, & morum arbitra,
Virtutis & veræ potens.
Religio mihi plus, bella quam, & Martis labor,
Petruſque, quam Cæſar, dedit.
Qua Sol utrumque geminus Oceanum aſpicit,
Regno. Meas Afer, Japon,
Braſiluſque, Chilenuſque, leges accipit.
Non turbam inanem Numinum,
Deoſque populo judice creatos colo,
Ariſve ſcelera conſecro.

Digitized by Google

Sed ſancta Divis Templa, ſed caſtas domos,
Summoque ſedes Numini
Poſuiſſe lætor: vera ſe pietas ubi,
Deuſque ſe totum explicat.
Nec jam triumphos Cæſarum, & priſcos Duces,
Cantata jacto nomina:
Sed Veritatis præſides, ſed Numinis
Vicarios, quorum Polus,
Telluſque voces audiunt: quorum pedes
Apex ſuperbus Principum,
Regumque lambit ſtrata majeſtas humi,
Teſtata præſentem Deum:
Hos inter Unus eminet, Solio Petri
Quem rara virtus intulit:
Unus, priorum decora qui jure omnium
Collecta, laudeſque obtinet,
Quo magna ſum. Laudare vos illum juvat.

Choreb. Faciemus. Et nos hæc modo
Muſaſque noſtras cura ſollicitas habet:
Vocata ſpectatrix ades.

Rom. Quid agitur autem? Quæve laudum portio
Celebranda jam vobis placet?
Celebrare cunctas nam ſimul nullæ queant
Muſæ, Theatra, Carmina.
Nec ipſa, Mundum Roma quæ capio, queam
Huic eſſe par oneri. Eſt opus
Laudum ex acervo legere, quod vires ferant,
Quod tempus, & poſcat locus.

Chor. Factum. Adfuere Cælites. Operis modus
Et forma jam conſtat. *Rom.* Cedo.

Beril. CLEMENTIS inter decora, laus nobis placet
Cæleſtis Eloquentiæ.
Præclara magni Verba Pontificis damus,
Quæ fama late diſtulit,
Cum Vaticano plauſibus jugo datis
Echo aſſonaret æmula.
Sed Verba quamvis aurea, volantes ſonos,
Partuſque linguæ præpetis,
Velox feroci diſſipat flatu Notus,
Auræque inanes opprimunt.
Quodcunque punctum temporis nata edidit,
Idem ſepulta perdidit:
Quin tota nequeunt vivere, & pars jam perit,
Dum parte vivunt altera.

Chor. Ergo ut recepta mentibus longùm hæreant
Aureſque ne prætervolent,
Oculis fruenda tradimus: volucrem fugam
Vocis Theatro ſiſtimus:
Et actione verba veſtimus! Sono

Mo-

Motumque vitamque addimus.
Quodcumque muto charta celavit ſinu,
Hoc Scena vocalis dabit.
Nec ſola magni Verba Pontificis dabit,
Mores at ipſos exprimet:
Juſtumque, Clementemque, ubique Maximum,
Pia exhibebit Fabula.
Rom. Macti. Beaſtis: nec tamen vetitos velim,
Quos veſtra conſuevit Domus
Obire ludos. Hic ſuus Marti locus
Erit, & palæſtræ nobili.
Nil ſit morarum: tibiis lætum increpent
Tubiſque juncta tympana.

FINIS PROLOGI.

ARTIS SALTATORIÆ SPECIMEN.

Qui Romam triumphantis in morem humeris invexerunt in Scenam, ejuſdem Urbis inſignia quatuordecim præferentes, Choream agunt, & gentilitium PONTIFICIS Stemma vario corporis motu depingunt.

Joannes Nanti.
Philippus Inſaghi.
Joannes Petrus Formenti.
Joannes Altoviti.
Auguſtinus Lombardi.
Leonardus Tempi.
Auguſtinus Grimaldi.
Mauritius D'Aſte.
Laurentius Grimaldi.
Joannes Dominicus Lomellini.
Paſchalis Galeani.
Joannes Lucas Imperiali.
Hercules Oddi.
Nicolaus Capece.

Digitized by Google

Digitized by Google

THEANDER
DRAMA
ALLEGORICUM.

Digitized by Google

ARGUMENTUM DRAMATIS.

REX Pantocrator Protoplaſtum perduellem Subditum, conflatæ cum Hoſtibus in ſe, ac Filium, conjurationis reum neci addixerat. Hoc ubi audivit Theander Pantocratoris Filius, qui Protoplaſtum non ſecus ac Fratrem diligebat, cùm alia ratione ſervare miſerum non poſset, ejus loco, clam Patre, moritur. Charitate Filii Rex perculſus, Reum in gratiam, & priſtinum dignitatis gradum reſtituit.

Actorum Nomina, & Perſonæ in Dramate.

PANTOCRATOR Rex.	*Marchio Stephanus de Mari.*
THEANDER Filius Pantocratoris.	*Abbas Pompeus Amadei.*
PROTOPLASTUS Reus.	*Angelus Granelli.*
ALEXIUS } Filii Protoplaſti.	*Joannes Baptiſta de Mari.*
CARILUS } Filii Protoplaſti.	*Comes Joannes Petrus Arrivabene.*
EUBULUS } Regii Sanguinis Principes.	*D. Joannes Franciſcus Cavaniglia ex Marchionibus S. Marci.*
DICASIMUS } Regii Sanguinis Principes.	*Georgius Boſdari.*

Digitized by Google

ARGUMENTUM ACTUS PRIMI.

DEtecta Protoplaſti conjuratione Rex ipſum unà cum liberis , ac tota ſtirpe perdere conſtituit . Eubulus Regem inflectere conatur ad clementiam . Inſtat contra Dicaſimus , & reum neci quam primum eſſe dedendum perſuadet . Evocatus igitur cum liberis Protoplaſtus , exprobato ſcelere , jubetur mori . Fruſtra deprecator accedit Regis filius Theander , fruſtra Patris expugnare ſeveritatem nititur . Obire mortem amici loco ſtatuit .

ACTUS I.

SCENA I.

Pantocrator , Dicaſimus , Eubulus .

Pant. IMPUNE perduellis in Solium involet ?
Sceptrumque parricida præripiat mihi ,
Natoque ? Donis ille cumulatus meis .
Evectus ad ſpem Regni , & adſcitus domum ,
Natique ſemper habitus , & amatus loco ,
Rebellat in me , donaque oblitus mea ,
Suimet ipſe oblitus , in Domini caput
Intendit arma , noſque ſceleratus petit .
Dicaſ. Alitur malum , gliſcitque , niſi preſens premit ,
Et reſecat ulcus pœna . *Eub.* Nil equidem abnuo ,
Meruit , fatetur ipſe . *Dicaſ.* Quod meruit , luat .
Pant. Ego ille Regum domitor , & rerum arbiter ,
Facinus rebellis impium ſervi feram ?
Dicaſ. Quin tota pariter funditus pereat domus ,
Radicitus ſucciſa ; nec ſolus cadat ,
Ad poſteros pertineat , & vivax premat
Scelus nepotes . *Eub.* Mitiùs miſeros habe :
Regibus amari dulcius ſemper fuit .
Dicaſ. Semper timeri tutiùs Regi fuit .
Eub. Veniat amoris priſtini in mentem . *Pant.* Venit .
Quò tendere ultra regius potuit favor ?
Dicaſ. Quò tendere ultra Subditi potuit furor ?
Pant. Satis eſt amori , plus ſatis reo datum eſt ,
Amare neſcit , timeat . Ex odio meum
Æſtimet amorem , donaque ex pœnis . *Dicaſ.* Amor
Movere quem non potuit , hunc pœna obruat .
Eub. Nihilne precibus , genitor , & nato dabis ?
Pant. Fruſtra roget Theander . *Dicaſ.* Imperii luem ,
Hoſtem parentis , & ſuum , infelix amat !

Digitized by Google

Pant. Amat? Et amare licuit inſontem: reum
Odiſſe, jam religio, lex, pietas, jubent.
Eub. Vicaria illum morte ſervatum cupit
Tuus Theander. *Dicaſ.* Facinus indignum! *Pant.* Preces
Iſtas omittat natus, ac merita nece
Plecti ſcelestum gaudeat mecum genus.
Eub. Natum rogantem reſpues? *Pant.* Noſtros prius.
Quam natus iſthuc pro reo affatus petat,
Eripere amicum vel neci tentet, ratum eſt
Ferire certo fulmine inviſum caput.

SCENA II.

Pantocrator, *Eubulus*, *Dicaſimus*, *Protoplaſtus*, *Alexius*, *Carilus*.

Pant. I Nunc, ſuperbe, ſceptra jam noſtra obtine,
Patriæque linquens pulverem, & ſordes caſæ,
Regale nomen, ac locum tandem occupa.
Ingrate! Vecors! Perfide! hoc de te mihi
Sperare licuit? Opibus & honore auxeram,
Primoribus, natoque reddideram parem,
Mihique. Dona ſic mea oblitus, vicem
Iſtam rependis? Trahite confeſtim hinc procul,
Perimite: lacerum canibus oſcenis date
Prædam cadaver. Stirpis at ſobolem impiæ,
Natos, nepotes, publicè exuſtos, volo
Leves in auras, cinere diſperſo, rapi.
Prot. Agnoſco: merui. *Pant.* Denique agnoſcis? Parum eſt,
Agnoſcet ætas omnis. *Dicaſ.* Exemplis juvat
Firmare magnis ſceptra, ne quiſquam audeat
In poſterum inſanire. *Prot.* Per natum obſecro.
Pant. Quem prodidiſti. *Prot.* Per tuam hanc dexteram, pater,
Si fas vocare. *Pant.* Judicem potius voca,
Pater eſſe deſii. *Prot.* Judicem appello, reum
Siſto fatentem. *Eub.* Parce ſupplicibus. *Prot.* Piget
Sceleris, pudetque. *Pant.* Jam nihil precibus loci eſt
Veniæque. Dixi. Nulla ſit juſſis mora.
Alex. At tu parenti parce Rex. *Eub.* natos vides
Miſeri parentis. *Caril.* Perde, ſi libitum eſt, neca
Perure, geminum offerimus in pænas caput
Pro patris uno capite. *Pant.* Nec geminum caput
Satis litabit ſcelere pro veſtro, procul
Hinc perduelles ite. *Alex.* Sic vivat tuus
Diù ſuperſtes natus. *Pant.* Et vobis, diù,
Veſtroque genere, vivat, extincto. *Eub.* Tamen
Quid his peractum eſt ſceleris? *Dicaſ.* In natos ſcelus
Recidit parentis. *Eub.* Iſtam in ætatem ſcelus
Nondum cadit. *Pant.* Parente ſcelerato ſatis
Sit eſſe genitos. *Eub.* Sit ſatis patri ſuum
Scelus, vacare liberos culpa jube.

Digitized by Google

Alex. At eſſe miſeros, eſſe ſceleratos jube,
Modo ſit ſuperſtes genitor. *Caril.* Hunc noſtra frui
Pœna, rogamus, patere. Per ſi quid ſacrum,
Per ſi qua pietas. *Alex.* Genitor ad genua accide.
Prot. Rogo, parce natis. *Pant.* Quos tuum damnat ſcelus.
Prot. Quos tenera puros ſceleris, & noxæ integros,
Perſuadet ætas. *Pant.* Quos reum damnat genus,
Patrique jungit. Fugite conſpectum: luem
Radice ab ima jubeo funeſtam erui
Quis hic? *Dicaſ.* Theander.

SCENA III.

Theander, & alii.

Thean. GENITOR. *Pant.* Ah video! foves
Sceleratum, & hoſtem diligis.
Thean. Amicum. *Pant.* Hunc amas?
Thean. Quem, Pater, amaſti: filium tute hunc tibi,
Hunc eſſe fratrem tute voluiſti mihi.
Pant. Tunc nempe, ſceleris purus, & noxæ integer
Cum fuit, amavi; nec piget. Quid jam in reo
Poteſt placere? *Thean.* Quod reus, quodque eſt miſer.
Eub. Favere miſeris regium ſemper fuit.
Dicaſ. Odiſſe iniquos regium ſemper fuit.
Thean. Quin ipſe miſeros diligis, nec te patrem
Unquam vocari, ſi quis appellat, vetas.
Pant. Pater eſſe miſeris non nego, ingratis nego,
Nego ſceleratis. Judicem infenſum ſibi,
Suique juſtum ſceleris ultorem ſciant.
Thean. Etiamne fratrem indigna patientem feram?
Pant. Indigna? *Thean.* Digna fateor. & ſcelere, & reo,
Indigna ſed te, Genitor. Eſt Clementia
Laus prima Regum. *Alex.* Scelere num victa unico
Pœnas repoſcet, priſtinum & morem exuet?
Pant. Juſtitia regum prima laus ſemper fuit.
Thean. Tibi perire filium, fratrem mihi
Perire, videam lentus? *Pant.* Eſt reus. *Thean.* Eſt tuus.
Pant. Meus ille? *Thean.* Quem voluntas atque adoptio
Dedit. *Pant.* Immerentem. *Thean.* Natus ut Regis foret
Nihil ipſe meruit, fateor: aſt ex quo tuus
Incæpit eſſe, meruit, & amari, & coli.
Pant. Ingratus ex quo cæpit eſſe atque impius,
Meus eſſe deſiit, meruit & plecti. Ratum eſt,
Merita ſceleſtum morte dependet nefas.
Thean. Ratumne, genitor? *Pant.* Eſt ratum. *Thean.* Clementiæ
Loci nihil veniæque, nil precibus loci eſt?
Pant. Nihil. Recede. *Thean.* Per patris nomen rogo,
Per dexteram hanc, permitte. *Caril.* Natum reſpues?
Alex. Nihil obtinebit natus? *Pant.* O' felix reus,

Cui

Digitized by Google

Cui deprecator tantus obvènit! Tamen
Quo rapior? Actum eſt: dicta jam ſententia:
Non muto factum. *Dicaſ.* Quod probe expenſa ſemel
Statuere cauſa placuit, infringi eſt nefas.
Eub. Injuſta nunquam cauſa parcendi fuit.
Dicaſ. Eſt puniendi juſta. *Eub.* Cum natus rogat,
Audire juſtum eſt. *Caril.* Natus extinguat faces
Regalis iræ. *Pant.* Solus extinguet cruor:
Faceſſe pietas. *Dicaſ.* Crede nec pietas ea eſt,
Quæ legibus non ſervit, & crimen fouet,
Nato, tibi, crudelis. *Eub.* Et Regi, & Patri,
Honeſta. *Dicaſ.* Populo pariter & regi, & patri,
Damnoſa. *Eub.* Regno pariter, & regi utilis.
Dicaſ. Indignus eſt, cui crimen ignoſcas, reus.
Eub. Dignus Theander, cui Pater amici ſcelus
Condonet ultro. Sic Patrem vinci decet.
Caril. Reo negas: concede nato. *Alex.* Da Pater,
Quod merito Judex abnuis. *Pant.* Nati & Patris
Hic una cauſa eſt. Rex, Pater, Natus, reum
Simul repoſcunt ad necem. Nil ſit moræ,
Abſiſte, filii. *Thean.* Quid jubes genitor? *Pant.* Volo
Crimen piari ſanguine. *Thean.* Pietur meo.
Pant. Sanguine nocentis. *Thean.* Innocentis: hunc dabo
Qui labe nulla fluxit imbutus; cape,
Totum ecce fundo, genitor. *Pant.* Incaſſum preces
Lacrymaſque fundis, dedite ſceleſtos neci.

SCENA IV.

Theander ſolus.

AGE, huc, amor; neglectus, infelix, amor,
Ingenium, & artes admove. Sed quas? Preces
Lacrymaſque fruſtra dedimus: affuſi pedes
Prenſavimus, tentata, conſumpta omnia:
Nihil eſt amori, & gratiæ, nato nihil
Datum eſt: ſeverus filium abjecit pater
Fruſtra precantem. Forte morientem audiet:
Moriamur. Euge. Nil niſi felix dolus,
Vicariam nil præter eſt mortem ſuper.
Aude anime, perge, aggredere, quod longe ſequens
Miretur ætas: quod parens factum probet,
Quod doleat idem, ac laudet. Hic regni, & tuum
Decus, hic parentis vertitur. Sic ſubditos
Et Regna Patri, ſic tibi fratrem, & reum
Miſerumque ſervas. Ite degeneres metus,
Valete ſceptra, quidquid in vita fuit.
Aut eſſe dulce potuit, æternum vale.
Carcer, catena, vis veneni frigida,
Et quidquid atrox, triſte, funeſtum, objicit

Mors

Digitized by Google

Mors, dulce amanti eſt. Paſcitur duris Amor,
Periculis accreſcit, & media in nece,
Victor triumphat; nec ſatis amico datum
Putat eſſe, ſi profundat aut famam, aut opes,
Lacrymaſque: vitam, ſanguinem, & ſeſe niſi
Totum profundat: ſeque ſic vita, & nece,
Tumuloque fortiorem, & invictum, probet.

FINIS ACTUS PRIMI.

GLADIATURÆ SPECIMEN.

Dum umbratili Monomachia duo Juvenes digladiantur,
aliis aliiſquè in utriuſque ſubſidium ſuccedentibus,
ludicrum omnes miſcent certamen,
quod tandem enſe permagno dirimit præſtantiſſimus Gladiator.

Carolus Geſualdi.

Nicolaus Capece.
Hercules Oddi.
Joannes Lucas Imperiali.
Petrus Paulus Carrara.

Joannes Nanti,

Auguſtinus Lombardi.
Carolus Imperiali.
Laurentius Imperiali
Leonardus Tempi.

Julius A Vulpe.

Digitized by Google

ARGUMENTUM ACTUS SECUNDI.

DAmnatus cum filiis Protoplaſtus, illorum ac ſuam lugebat vicem: cum adeſt ſubito Theander: fingit placatum à ſe Regem, veniam reo donatam. Catenas Protaplaſto detrahit, eumque domum ablegat, ubi ſquallorem deponat ac vincula, ſtatim rediturus ad agendas Regi gratias; ipſe interim amici catenas induit, abdit ſe in carcerem ejus loco, & venenum ab inſcio lictore in tenebris propinatum ebibit.

ACTUS II.

SCENA I.

Protoplaſtus, Alexius, Carilus.

Prot. ACTUM eſt, periimus: nulla ſpes veniæ eſt ſuper.
Labes meorum, perditæ opprobrium domus,
Ludibrium hoſtis, pereo. Quo cecidi miſer!
Alto repente tractus in preceps gradu!
Utinam ipſe caderem ſolus! Heu longos ſequax
Premet nepotes pæna, & unius ſcelus
In immerentes recidet æternum reos.
Meruiſse pænam fateor: at, quid liberi
Meruere, quos (heu!) perdidi, quos ad necem
Sceleris paterni cauſa communis rapit,
Et origo miſeros damnat infauſta. Omnium
Sum crimen unus. Si quis at veniam tamen,
Regiſque rurſum gratiam infenſi daret!
Scelere ut ſolutus morerer! O nati! Oſcula
Suprema libem, finite. Poſtremum hoc erit
Quod vos videbo: triſte documentum pater
Vobis ero, peccare ne libeat. *Alex.* Pater.
Caril. Genitor. *Prot.* Valete. Fata meliora apprecor:
Vobis Theander aderit, & periculi
Quicquid minatur regis offenſi furor,
Amolietur. Ipſe dependam ſcelus,
Namque omne noſtrum eſt: magna pars pænæ tamen
In vos recumbet. Vivite: hoc unum eſt ſuper
Miſeris: iniqua fata, ſceleratus parens,
Reliqua abſtulerunt omnia. *Alex.* Hoc potius pater,
Rogamus unum & quærimus, tecum ut mori
Tecumque plecti liceat. *Caril.* Ah! Patrem ſequi
Liceat. *Prot.* Manete: vivet in natis parens,
Meliorque, ſpero, vivet. *Caril.* Abs te, mi Pater,

Vis

Vis nulla nos revellet. In lucro eſt mori.
Alex. Hæc ſumma voti eſt: ſceleris ejuſdem reos,
Ut jungat eadem pæna. *Caril.* Cum Patre emori
Dulce ac decorum eſt. Unus hic urit dolor,
Tuam ſubire quod vicem nequeo, Pater.
Alex. Caput parentis capite quin poſſum meo
Redimere? Quin te mille per mortes licet
Servare, genitor? Moreris? *Prot.* Ah nate! *Caril.* Obſecro,
Venire pænæ liceat in partem, ac necis.
Alex. Vt te perempto vivam? *Caril.* Ut avellar ſinu
Cari parentis? Non feram. *Prot.* Hanc, oro, indolem
Servate ſuperi: detonet veſter furor
Caput hoc in unum. Alexi! Mi Carile! *Alex.* Ah! Pater.

SCENA II.

Theander, *Protoplaſtus*, *Alexius*, *Carilus*.

Prot. MOrimur, Theander, morimur. Hoc unum dolet,
Quod regis hoſtis, quod tuus dicar. *Thean.* Voca
Fratrem, atque amicum. *Prot.* Perditum appella, impium,
Et perduellem: fuerit hoc miſero ſatis,
Si te meo cruore, ſi Regem mihi
Placatum habere mereor. *Thean.* Áge, regis furor
Tandem reſedit. *Prot.* Victimam ad mortem vocas,
Hæc una Regis ratio placandi. *Thean.* Voco
Ad vitam. *Prot.* At, oro, parce miſero illudere,
Non iſta volui, nec mori timidnm vides.
Thean. Amice, Frater, quidquid arcani latet,
Juvat aperire. Vive jam felix, Patrem
Vicimus. Atrox juſtitia, & indocilis rigor
Clementiæ conceſſit, en te filio
Donavit. Agedum, vincla confeſtim exue.
Prot. Ludiſne amantem, Frater? *Thean.* Ægre iſtud quidem
Extorſimus: pugnandum, & inſtandum fuit,
Lacrymas, preces, parentis almum, & filii,
Ut arma certa, nomen admovi; dedit
Victas manus, reumque jam ſolvi jubet.
Prot. Vigilone! Mentem ſomnus an dulcis tenet?
Thean. Quin, & catenas, carcerem, & quas hactenus
Pænas luiſti, quaſque te meritum annuis,
Prot. Graviora merui, fateor. *Thean.* In medium attuli:
Miſerum eſſe juvit, juvit eſſe perditum,
Ut ne perires, dignus ut lacrymis fores
Veniaque. *Prot.* Si ſervandus hoc fueram modo,
Sic, ſic juvat periiſſe, jamque adeo prope eſt
Ut eſſe felix culpa dicatur, tuo
Redempta tanto amore. *Alex.* Ut advoluar ſine
Genibus, Theander, *Caril.* Iſtam ut amplectar manum!
Thean. Nondum catenas exuis? *Alex.* Dum res calet,

Iraſque regis animus oblitus graves
Paulùm acquieſcit, rumpere actutum moras
Juvat, ac recentis gratiam veniæ ratam
Firmamque facere. *Thean.* Nequid occurrat mali;
Mentemque genitor mutet: hos habitus ſtatim,
Et luctuoſæ ſortis, ac noxæ notas,
Et vincla, & iſtum, quo jaces dudum obſitus,
Cum vinculis depone ſqualorem, domum
Excurre noſtram, cultum ut hìc alium induas:
Perges in aulam poſtea, & Regi accides
Ad genua ſupplex; debitas veniæ memor
Datæ rependes gratias. *Prot.* At quas tibi
Solvam Theander? *Thean.* Pignus hunc noſtræ cape
Fidei & amoris annulum: hunc Regi offeres,
Agnoſcet ultro, nomen & noſtrum libens,
Quod gemma præfert Indica notatum, leget.
Alex. O nos beatos, frater! *Caril.* O lapſam domum
Sic reſtitutam! Vivis, ò Genitor. *Prot.* Tuum eſt
Iſthuc Theander. Vivite huic in poſterum,
Unumque, nati, colite. *Caril.* Sic vivam; ut tibi
Uni, Theander, vivam. *Alex.* Ut uni ſerviam.
Thean. Servare miſeros eſt meum. *Caril.* Ah Frater! *Thean.* Moras
Præcidite, iſthinc rapite feſtinum pedem.

SCENA III.

Theander ſolus.

DUlces catenæ, dulce monumentum mei
Amoris: ut vos induo ac ſtringo libens,
Simulque amici crimen ac ſortem induo!
Sed perge, Amor: pars laudis hæc noſtræ quota eſt,
Rapuiſſe amico vincla! Nunc illi aſſere
Moriendo vitam. Vinculis noſtram adiice,
Ut venia miſero certior conſtet, necem:
Hoc reſtat unum. Morimur, ò Genitor: pius
Amor volentem filium huc adigit: litet
Tuo furori victima hæc melior. Cape
O Frater, animi pignus hoc noſtri; meum eſt
Quod vivis, unum poſtulo; ut noſtri memor,
Amanſque vivas. Genitor, indulge reo:
Hæc ad Patrem ſcribit. (IGNOSCE GENITOR, NATUS HOC MORIENS ROGAT.
(TIBI SIT ILLE FILII DEINCEPS LOCO;
(SI NOS AMASTI, MORTE SIT NOSTRA INNOCENS,
(MEOQUE VITAM FUNERI ACCEPTAM FERAT.
At vos nepotes ſeri, & ætas ultima,
Audite, Servum Filius Regis, Reum
Inſons, Amicum Amicus ut ſervet, perit.

FINIS ACTUS SECUNDI.

ARTIS

Digitized by Google

ARTIS MILITARIS SPECIMEN.

Puerorum Agmen, quos ſclopetis majoribus inſtructos Ductor recenſet, nunc ſimplicem, & extenſam aciem, nullo ſinu, nulla curvatura efficiendo, nunc eodem ordine conſervato illam duplicando, in cuneum nunc, nunc in orbem mutando, & digreſſiones, reverſiones, diſploſiones, aliaque id genus militaria exercitia eos edocendo. Hi tandem in hoſtiles agros ſtrictis enſibus excurſuri, ea arte Sclopos humi deponunt, ut ex jiſdem quatuor munitiſſimæ Arcis propugnacula delineentur: Arcis autem in area variis Signifer vibrationibus vexillum explicat, complicatque; ac poſtremo Militum reliqui, alii quidem choreas ducant, alii Equum ligneum conſcendunt, ſeque magna corporis agilitate circumagunt.

MILITUM DUCTOR

Fabius Carandini.

MILITUM INSTRUCTOR

Michael Spinellus.

SIGNIFER

Joannes Dominicus Lomellini.

Jo: Petrus Arrivabene.
Nicolaus Mancinforte.
Octavianus Juſtiniani.
Ludovicus Baldeſchi.
Henricus Teſtaferrata.
Melchior Falſoni.
Michael Lecce.
Raphael Galeani.
Galvanus Landi.
Ambroſius Serra.
Carolus Serra.
Paulus de Bubalo.
Marcellus Gherardi.
Jo: Philippus Marucelli.
Carolus Albani.
Antonius Sormani.
Antonius Cauriani.
Operandinus Arrivabene.
Ferrantes de Cardenas.
Joſeph Gama.
Joannes Gama.
Lactantius Lactanzi.
Joannes Baptiſta Bolognini.
Dionyſius Toruzzi.

CHOREAM DUCUNT

Ludovicus Baldeſchi, Melchior Falſoni.

EX EQUO LIGNEO LUDUNT

Hercules Oddi, Leonardus Tempi, Nicolaus Capece.

ARGUMENTUM
ACTUS TERTII.

GRatulabatur ſibi Pantocrator extincto, ut audierat, perduelli reo: cum ecce tibi coram adeſſe illum videt lætum, ac mutato cultu. Accedebat nimirum, ut Regi gratias ageret, quem placatum Theander affirmaverat. Stupet Rex mirum in modum. At multò magis obſtupeſcit, cum periiſſe ipſum Theandrum audit, ac necem pro amico ſubiiſſe. Ira, furore, odio, amore percitus & jactatus diu, eò demùm adducitur, ut in Theandri honorem Protoplaſto, ejuſque liberis ignoſcat.

ACTUS III.

SCENA I.

Pantocrator, Dicaſimus.

Pant. REUS imperatas num dedit pœnas? *Dicaſ.* Dedit.
Pant. Et neſciente filio? *Dicaſ.* Factum id reor.
Pant. Bene habet. Patronus ille ne nobis reum
Subduceret, ſevera ne juſſa, & manum
In mitiorem flecteret partem, hactenus
Timuiſſe fateor. Scilicet miros habet
Natura ſenſus! Tela jam fermè mihi
Extorſerat, jam placidus, & clemens eram,
Poſitoque genitor judice ad veniam impio
Dandam ferebar. Sic fit, evelli nequit
Amor paternus. *Dicaſ.* Comprimi tamen is poteſt,
Debetque, cum juſtitia, cum leges jubent.

SCENA II.

Protoplaſtus, Pantocrator, Dicaſimus.

Pant. QUis ille! *Dicaſ.* Superi. *Prot.* Genibus advolvar ſine.
Pant. Scelerate, vivis? *Prot.* Munus hoc, Princeps, tuum eſt.
Pant. Quis tibi catenas abſtulit? *Prot.* Frater. *Pant.* Vides
Quò nos Theander adigat. Unde autem nova
Veſtiſque, & oris habitus, & formæ nitor?
Reumne cultus hic decet? *Prot.* Amicum decet,
Ac reſtitutum gratiam in veterem. *Pant.* Vide
Ut improbus laceſſit, ac nobis malè
Inſultat! Unde gratiam, & veniam tibi
Tandem arrogaſti? Quis tibi hanc ſpem, quis fidem
Fecit? *Prot.* Theander. Ille mutatum, & ſuis
Te mitigatum precibus aſſeruit: fidem
Habui aſſerenti. Quòve dubitarem minus;

Digitized by Google

Fidei, & amoris pignus hoc nobis dedit,
Hac ille credi teſſera voluit ſibi.
Pant. Hæc gemma nati eſt. Nempe non vanus mihi
Hoc animus augurabat. Infelix amor,
Tibi, mihique, nate, funeſtus? Foves
Hoſtem parentis, ac tuum. *Dicaſ.* Et amori nimis
Indulget, ac ne pergat, & fontem neci
Eripiat, aut vim forte majorem paret,
Precibus repulſis, provide. *Pant.* Aſpectum fuge,
Atrumque repete carcerem, pænas ſtatim
Meritas daturus: debitam, ut juſſi, necem
Præſens venenum properet: ac factum id modo
Renunciabat lictor: unde iſthuc moræ eſt?
Obſtare ſi quis auſit, ac morti reum
Eripere tentet, capite, vel natus, luat.

SCENA III.

Pantocrator, Dicaſimus.

Dicaſ. SI quid morarum, ſi quid eſt periculi,
Cauſa eſt Theander. Hic reum enixè cupit
Servare, & illum capite non dubitet ſuo,
Sic eſt amor, redimere. Quin, illud putat
Sibi decorum, pro reo, & miſero mori.
Pant. Iſtud videndum, nequis aut furor, aut amor,
Abducat illum longius. *Dicaſ.* Nunquam eſt ſatis
Proviſum amorem contra. *Pant.* Et id rectè facit,
Dulce ac decorum cum ſibi, ac nobis, putat
Servare miſeros: Patre quod dignum eſt, ſapit.
At ſancta legum jura ſervari tamen,
Clementiæque decuit imponi modum.
Dicaſ. Eubulus autem... *Pant.* Quo gradum celerem rapit?

SCENA IV.

Eubulus, Pantocrator, Dicaſimus.

Eub. HEU Rex! periit. *Pant.* Perire debuerat prius.
Eub. Natus... *Pant.* Precari deſinat tandem. *Eub.* Periit.
Dicaſ. Quid iſte gemitus? *Pant.* Loquere: quis... *Eub.* Natus periit.
Pant. Periit Theander? *Eub.* Ipſe ſemianimis jacet
Repertus ipſo in carcere. *Pant.* Ah fili! Necem
Quis nam intulit? Sibine violentas manus
Ipſe attulit? *Eub.* Amor potius optanti attulit.
Modo Protoplaſti ſumpſerat veſtem, & locum,
Noctem per atram dum reum lictor putat,
Et vim veneni frigidam ignarus jubet
Ebibere, lætus hauſit, exanguis jacet.
Pant. Ah nate? Sic nos fallis, & ſic hoſtem amas?

Digitized by Google

Eub. Reperta tantum eſt littera; ipſius manu
Signata, ſcripta ſanguine. *Pant.* Infelix Pater?
IGNOSCE GENITOR, NATUS HOC MORIENS ROGAT.
Vivat ſceleſtus? Egone ut ignoſcam? Neces
Per mille rapiam potiùs. *Eub.* Hoc natus rogat
Unumque poſcit. *Pant.* Filii ultorem vides.
TIBI SIT ILLE FILII, GENITOR, LOCO,
SI NOS AMASTI. Filii ut mihi ſit loco
Servus, rebellis, proditor? *Eub.* Natus rogat,
Servo negas, rebelli, & ingrato negas,
Da Filio, te natus, & moriens, rogat.

S C E N A V.

Protoplaſtus, Alexius, Carilus, Pantocrator, Dicaſimus, Eubulus.

Pant. TEN parricida video? *Prot.* Tibi ſiſto reum,
Princeps, fatentem. *Pant.* Quis ſatelles impium
Haurit cruorem, mille quis diro neces
Capiti rependit? *Prot.* Crimen hoc non eſt meum,
Sed amoris: in me confero totum tamen,
Ultroque mortem deprecor: pænas trahe
Meritum per omnes, dira ſupplicia ingere.
Pant. Scelerate? *Prot.* Fateor ſceleris haud iſthuc parum eſt,
Quod ſic amari potui: at hoc ipſum tamen,
Et ſi quid ante ſceleris admiſſum eſt, precor,
Ignoſce nato, ſi mihi, ut merui, negas
Ignoſcere: illud filius moriens petit:
Al. Car. Ignoſce. *Prot.* Tum, ſi perditum me vis, ſeca,
Diſtende, lacera, ſanguine & noſtro rogum
Perfunde gnati, ſic juvet amicum ſequi.
Eub. Ignoſce, *Pant.* Quò ſe, quò meus vertet dolor!
Sævire nequeo, gnatus hoc moriens vetat;
Reumque propria morte ſervari jubet.
Ergo ille ſic inultus evadet? Meo
Dolore ſic fruetur, & nati nece?

S C E N A VI.

Protoplaſtus, Alexius, Carilus, Eubulus.

Eub. SPerare jubeo. *Prot.* Moriar, hoc unum precor
Speroque. Noſtrum luere ſic fas eſt ſcelus:
Eſſe innocenti ſic licet. *Eub.* Veniam annuet,
Pacemque Princeps. *Prot.* Sic parentare optimis
Manibus, amico ſic litare, & gratiam
Referre præſtat: ſanguinem, & vitam dedit,
Vitam, & cruorem debeo. Ut moriar ſine,
Superque amici corpus incumbens cadam
Confoſſus alto vulnere. At fruſtra tenes.

Eub.

Digitized by Google

Eub. Quin vive amico potius. *Prot.* Ut vivam? *Caril.* Has vices
Unas Theander poſtulat. *Alex.* Vive, ah Pater!
Prot. Vivam ſceleſtus? *Eub.* Si male perire obſtinas,
Perierit ille fruſtra, & incaſſum necem
Vicariam Theander obtulerit patri.
Perire, modo tu viveres, tanti huic fuit.
Alex. Hoc, ille cur occideret, hoc unum fuit.
Regi advolutus, gratiam, & pacem roga.
Caril. Dicaſimus ecce properat.

SCENA VII.

Dicaſimus, Eubulus, Protoplaſtus, Alexius, Carilus.

Dicaſ. AD ſeſe evocat,
Jubetque Rex adeſſe. *Prot.* Placatus? *Dicaſ.* Furor
Paulùm remiſit, filio vos, & ſcelus
Donare ſtatuit, moxque reſtituet gradu
Primo repoſtos: credite. *Prot.* O miras vices?
O reſtitutam perdito generi tua
Vitam, Theander, morte! *Alex.* Lucem candidam!
Caril. O dulce nomen! *Alex.* O Theander! *Caril.* O amor!
Prot. Nati, per illum vivitis, at illi mori
Hoc reſtat unum deinde, & illi vivere.
Alex. Vivemus illi, genitor, & ſi quà viam
Fortuna felix aperit, ac dexter polus,
Moriemur illi. *Caril.* Tene sìc noſtra mori
Cauſa, Theander! *Prot.* Quam dedi vitam, volo
Reddatis illi. *Caril.* Quid, Pater, vitæ brevis
Uſura profuiſſet, atro in carcere
Si fœda ſcelere vita perpetuos foret
Inter labores, mortis & diræ metum
Trahenda? *Alex.* Quid te, genitor, ò luce hac mihi
Carior, adempto, vita juviſſet? Salus
Nunc parta nobis, parta libertas, Pater
Demum ipſe natis redditus, nati Patri.
Caril. O nos beatos, ò diem fauſtam! *Alex.* Lues
Sanata diri ſceleris, infamis nota
Deterſa, pulſus hoſtis. *Prot.* Uni hæc omnia
Accepta, nati, fertis: *Caril.* Hic noſtros ſibi
Æternum amores vindicat. *Alex.* Servet ſibi
Habeatque. Frater, quid tibi eſt animi? *Caril.* Hoc dolet
Superſtitem quod iſta me cernat dies,
Necdum Theandro moriar. *Eub.* At tu? *Dicaſ.* Priſtina
Omitto tandem jurgia, & tecum libens,
In gratiam redire me fateor: nefas,
Ubi mitigatus odia Rex poſuit, meam
Ulterius iram pergere: amplexum cedo.
Vos ite Regi ſupplices, priſcos metus
Exuite, certa eſt venia, merori, malis,
Belloque, pax, & longa ſuccedet quies.

FINIS.

Tra-

Tragica jam Fabula peracta,
Roma redit in Scenam,
Præeuntibus, ut in Prologo, ejuſdem Urbis quatuordecim Vexilliferis,
qui præmia etiam deferunt,
preſtantiſſimis in Rhetorica, in Humanioribus litteris, & in Grammatica,
Seminarii Romani Scholaſticis
donanda.

R O M A.

BENE habet: abunde eſt: vota viciſtis mea:
Virtute macti, & pergite.
Talibus alumnis Roma nil veteri nova
Concedat: & priſcæ nihil
Scenæ requirat decora, cum roſam, & crocum
Perambularent Fabulæ.
Spectator eruditus quod vobis diu
Silentium, & plauſum dedit;
Ille, ore tacito quem gerit præ ſe, favor
Hæc veſtra ſunto præmia.
Nunc alia nobis, quæ ferax Pindus tulit,
Sunt dividenda præmia.
Doctarum habetis, en, coronas frontium
Parnaſſii ſpolium jugi.
Has capite, veſtra dividi actutum manu,
Ut quiſque prodibit, placet.
Quemcumque Muſa potior, & meriti arbiter
Apollo, Victorem offeret,
Hunc feſta late tympana, & tubæ, & lyræ,
Voceſque Victorem canant.
Illius ipſa nomen, & memori decus
Auroque, cedroque imprimam:
Jubebo faſtis inſeri: hoc dorſo alite
Æterna Fama devehet:
Adamante puro ſculpet Hiſtoria, & procul
In longa mittet ſæcula.

Qui in Arte Rhetorica cæteris preſtiterunt, publicoque ſunt præmio donati in Seminarii Romani Theatro.

Primũ premium pro ſoluta numeris oratione conſecutus eſt COLOMANUS HAMERANI SEM. ROM. ALUMNUS.
Secundum præmium AUGUSTINUS GRIMALDI.
Primũ premium pro vincta numeris oratione JOANNES A VERAZZANO
Secundum præmium JOSEPH DURAZZI.
Primum præmium pro conſcribendis latinis Epiſtolis JACOBUS AIROLI.
Secundum præmium pro conſcribendis Italicis Epiſtolis LAURENTIUS BONZI.

Qui

Qui in Humanioribus litteris præ ceteris ad eandem Præmiorum diſtributionem ſunt appellati.

Ad primum præmium pro ſoluta numeris oratione JOANNES PETRUS ARRIVABENE.
Ad ſecundum præmium CAROLUS ALBANI.
Ad primum præmium pro vincta numeris oratione GEORGIUS BOSDARI.
Ad ſecundum præmium HIERONYMUS HERBA.
Ad præmium pro conſcribendis Epiſtolis JOANNES PAULUS SEBASTIANI SEM. ROM. ALUMNUS.

Qui in ſuprema Grammaticæ Claſſe præmium ſunt adepti.

Primum præmium pro ſoluta numeris oratione CAROLUS SERRA.
Secundum præmium OCTAVIANUS JUSTINIANI.
Primum præmium pro vincta numeris oratione CAROLUS PORRO.
Secundum præmium JOANNES GAMA.

Qui in ſecunda Grammaticæ Claſſe præmium obtinuerunt.

Primum præmium Comes CAROLUS ALBANUS.
Secundum præmium JOANNES PHILIPPUS MARUCELLI.
Tertium præmium PAULUS DE BUBALO.

Qui in infima Grammaticæ Claſſe premium ſibi compararunt.

Primum præmium ſibi comparavit MICHAEL SPINELLI.
Secundum præmium ſibi comparavit OPERANDINUS ARRIVABENE.

Unus ex Actoribus. Sic litterarum gloria, & vivax honor
Floret. Jacent artes, niſi
Stimulus amicæ laudis, & ſpes præmii
Blandum laborem mulceat.
Rom. Sic eſt. Abire rixa me cogit gravis:
Illam excitaſtis. Audiit
Quicumque doctis artifex ſtudiis viget,
(Quæ multa viget hic natio)
Qui ſacra ſuperum jura, legeſque explicat,
Et cælitum ritus docet;
Arcana qui naturæ, & ignotas pede
Rimatur incerto vias;
Qui ducit ora marmore in vivo, & rudi
Spirare ſaxo mortuos
Jubet; æra molli rigida qui cœlo polit:
Hos ardor omnes æmulus
Excivit: audivere quid veſtrum modo
Strueret lyceum. Libera
Invaſit animos omnium indignatio:
Laudare quem Phæbus poteſt,

Lau-

Laudare nobis, inquiunt, promptum eſt, neque
Concedimus Phæbo : nihil
Hic verba preterdonat, & inanes ſonos,
Scenæque fulgorem brevis.
Nos opera, ſeri quæ nepotes prædicent,
Ætaſque miretur vetus,
Queis parcit ævi livor indocilis, damus:
Nec blanda nos merces movet,
Et præmiorum certa ſpes animos rapit;
Satis Beati Principis
Ornavit artes, præmii ſatis dedit,
Prolixa liberalitas :
Huic nos referre gratiam, ut par eſt, juvat,
Laudeſque juſtas pendere:
Nec ſolus iſta laude Phæbus gaudeat,
Reliquas & artes prægravet.
Nos iſta lex officii, & obſequii movet.
Sic artium præſes cohors
Veſtri æmulata gloriam Pindi, fremit,
Litemque vobis irrogat.
Ibo, innocentis jurgii ut cito comprimam,
Vel potius accendam, faces.
Unus ex Actoribus. Neque nos pigebit, quamlibet pacem colant,
Muſæque rixas oderint,
Anſam huic dediſſe jurgio. *Rom.* Faxit polus
Superique faciles annuant,
Europa, ſævi Martis ut tandem immemor
Hæc bella duntaxat gerat.

Haſtatis ſecuribus ROMÆ in Scenam redeunti
Viam ſternunt
Julius A Vulpe. Nicolaus Capece.
Finem facit
C H O R E A
Philippi Inſaghi.
Joannis Baptiſtæ De Mari. Joannis Nanti. Ludovici Baldeſchi.

CLE-

Digitized by Google

CLEMENTI XI.
P. O. M.

SEMINARII ROMANI RHETORES

FOELICITATEM.

CLEMENTEM XI è Vaticanis roſtris dicentem ad Populum, exhibuimus, BEATISSIME PATER. Supereſt ſolùm, ut pòſt exhibita Romæ ſpectacula, auguſtum aliquod Tibi, hoc eſt tanto par Principi, ſpectaculum exhiberemus. Tuum igitur in conſpectum damus Romanos illos Pontifices, cum quibus communem habes dignitatem & nomen: adderemus etiàm virtutem, niſi

quòd

Digitized by Google

quòd eo ſolùm conſilio Prædeceſsores Tuos laudibus exornandos ſuſcepimus; ut, quamvis inviti, abſtineremus à Tuis: rati, gratiſsimum Tibi futurum ſilentium noſtrum; quantùm modeſtiæ Tuæ ingratum accidit Laudantium murmur, & ſtrepitus. Et quidèm noſtræ lactentes quodammodo, & teneræ muſæ non ità facilè contineri potuerunt; ne laudum argumenta deſumerent; unde patebat major laudandi materies, & copioſior virtutum ſeges offerebatur. Vicit tamen obſequium erga Te noſtrum: vicit audaciam voti modeſtia Tua: evolutiſque veterum Pontificum faſtis, eorum geſta laudamus, quos olìm laudavit Antiquitas: Virtutes verò Tuas, à quibus certam Europæ ſalutem, atque adeò Catholici Orbis fœlicitatem præſens ætas expectat, aut tubis grandioribus, aut, ſi ſemper averſaberis laudes, exornandas Poſteris relinquemus. Et quoniam litterarium hoc noſtrum ſolum, & avitam noſtri ſtemmatis Sylvam Pontificia Tui Patrocinii umbra defendis, & Gentilitio Syderis Tui influxu ad fertilitatem invitas; id unicè oramus: ut eà, qua cæteras artes, in Capitolio quodammodo repullulantes, benignitate complexus es, eàdem etiàm in Seminarii noſtri ſolum benevolentiæ Tuæ fontes affluentèr adeò derives; ut Tuum BEATISSIME PATER beneficium ſit, nunc quidem, ſi ſtudia noſtra refloreſcant: poſteà verò, ſi, perductis ad ſuam maturitatem frugibus, tanti Principis culturæ reſpondeant.

Digitized by Google

CLEMENS I. P. M.

Incolumem Matri ſervat filium, qui undis ſupervenientibus in ipſius Templo remanſerat.

E L E G I A.

GRANDIA Clementis ſurgebant Æquore in alto
Angelicà nuper condita templa manu.
Una dies tantùm hìc votis conceditur, illà
Elapſa, reduces regrediuntur aquæ.
Immiſta huc reliquis, magna & comitante caterva,
Cum puero venit ſolvere vota Parens.
Immemor at nati genitrix, veſtigia tardum
Sive ſequi credat, tecta relicta petit.
At puer in ſcopulo deſertus arundine piſces
Captat, conſuetos inſtituitque jocos.
Noctifer interea ſurgebat Veſper Olympo,
Salſaque deſertas occupat unda domos.
Ut vidit vitreas in ſtagna liqueſcere rupes,
Seque puer mergi, jam ſuperante freto;
Hinc fugit, inde redit: ſubitò modò territus hæret:
Quærit & unde viam nulla retardet aqua.
Auxilium vocat ille Patris, vocat ille Parentis:
Sed tamen, auxilium qui dare poſſit, abeſt
Quid miſer hìc faciat? Nullam ſperare ſalutem
Fas eſt: ſpes miſero non erat ulla fugæ.
Templa ergo Matrem quærens deſerta reviſit:
Sub mare ſed refluo templa ſepulta jacent.
Interea Genitrix nati memor aſpicit, ultro
An veniat paſſu poſt breviore puer.
Aſt ubi mæſta ſuum redeuntem è littore natum
Non videt, illa redit: ſed negat unda viam.
Unda etenim ſacram fluctu ſubmerſerat ædem,
Atque oculis olli nil niſi lympha patet.
Extinctam ut credit prolem; diu flevit, & unda
Cum rapida fletus miſcuit illa ſuos.
Totum Phæbus erat curſu dimenſus olympum,
Clementi ſacrum reddideratque diem.
Ad Templum Prolis Mater non immemor, oſſa
Ut ſaltem reparet luce ineunte redit.
Jam Mare tranquillum placidis exceſſerat oris,
Incolumem natum cum videt iſta ſuum:
Ilicet accelerat greſſus, bis terque repertum
Amplecti tentat, terque repreſſa manus.
Tene igitur, nate, aſpicio, vel prolis imago
Veniſti culpas inſimulare meas?
Ergo! Sed ut veros vultus cognovit & ora;
Te incolumem reddit quis mihi care puer?
Ah noſco: incolumem mihi nunc te reddit ab undis

Clemens: Clementi debita vita tua eſt.
At quoniam in nato Genitrix vivente revixit;
Cum ſalva vivat jam tibi prole parens.

Jacobus Maria Ayroli Sem. Rom. Conv. & Rhetor. novus.

CLEMENS I. P. M.

Cum Anchora collo illigata in Mare demergitur.
Anchoræ in Corallium

METAMORPHOSIS.

UNDE rubens primùm ſalſis provenerit undis
Arbor, & incultis pretioſa Corallia ramis
Ditarint Scythicum, Nymphis mirantibus, æquor;
Expediam. Tu Dive (tuo nam Numine, Clemens,
Explicat obliquos pro dentibus Anchora ramos.)
Huc ades: & noſtris fælix allabere cæptis.
Quà ſeſe Euxina miſcet Mæotis in unda,
Cæruleos latè medio ſecat æquore fluctus
Aſſurgens tellus, quam, ni brevis ambiat Iſthmus,
Inſula parva foret. Clemens hìc, Urbe relicta,
Pulſus ob invidiam tacitos inglorius annos,
Ingentes ultro jam dedignatus honores,
Paupere vivebat tecto, exiliumque ferendo,
Dulce ſibi effecit, nec iniqua mente ferendum.
At non, Romulea quamvis diſtaret ab Urbe,
Et quamvis proprio diſtaret Paſtor ovili,
Diviſus pecori eſt, curaſque oblitus ovilis,
Errantes etenim pecudes, ſit quamlibet exul,
Cogit, & invigilans proprium in præſepe reducit.
Invidit Latiæ Dominator barbarus Urbis,
Utque gregem perdat, demerſum perdere in undas
Cuſtodem jubet, & ſpes aſſurgentis ovilis.
Fortè ſacro Indigenas luſtrabat flumine Clemens,
Et ſacras leges, Fideique arcana docebat;
Cum Lictor latii juſſum crudele Tyranni
Intonat, & certas ſævus denunciat iras.
Audit, & arridens ſorti, Lictoris in ulnas
Se dat ſponte ſua, tandemque, ò funere acerbo
Occumbam, dixit. Quæ Crux, quæ debita noſtrum
Dic age, pœna fero lacerabit vulnere corpus?
Hæc noſtræ ſpes una fugæ, verumque malorum
Solamen fuerit, miſeros quod finiet annos.
At vos, ò Socii, modò quos jam linquere fas eſt,
Ite ite, & fortes per mille pericula veſtras
Objectate animas, ſævæque occurrite morti.
Non mors illa dabit mortem: vos vita manebit

Alte-

Digitized by Google

Altera, quam nulli poterint violàre Tyranni.
Talia dicebat, palmaſque ad ſydera ſupplex
Tendere cum vellet, palmas poſt terga ligari
Senſit, & ingenti curvari pondere collum.
(Pondus erat flexo pendens gravis Anchora collo)
Tunc fortunatum nimium nimiumque beatum
Se Clemens læto ore vocat: furit improbus ira
Miles, & æquoreas raptatum ſævus ad oras
In medias immergit aquas; ceu fulmen ab alto
Ille ruit præceps, donec jam fixa profundo
Anchora jactatum medias detraxit in undas.
Nereus excepit corpus, tumulumque marinis
Inſtravit Conchis, fulvoque intexuit auro.
Illa diu gravitate ſui detenta ſub undis
Hæſerat: haud illam ſævæ verſare procellæ.
Nec rigidæ potuere hyemes: radice moratur
Firma ſolo, ſerpitque tenax per viſcera terræ:
Quæque priùs curvos nectebat brachia ramos
Anchora, nunc ceſpes pandit ſua brachia ramos.
Utque rubeſcebat multa rubigine ferrum,
Nunc etiam retinet, quamvis mutata, ruborem.

Joannes à Verrazzano Sem. Rom. Conv. & Rhetor novus.

CLEMENTIS I. P. M.

Sub Daphnidis nomine mortem Damon deflet.

EGLOGA.

FORTE' ſub umbroſa conſederat ilice Damon,
Quà rivus tremula ſurgebat vitreus unda:
Hic poſtquam longo defunctum Daphnida luctu
Deflevit Paſtor; ſic vocem in verba reſolvit.
Daphni decus nemorum: Paſtorum gloria Daphni,
Me tibi quis ſubitus Deus abſtulit? Aſpera nigro
Turbine non aliter grando populatur ariſtas:
Non aliter tepido lactens roſa carpitur Auſtro.
Hoc fuerat, dum noſtra ſuos tibi traderet agnos
Inſula, quod ſicca prædixit ab ilice cornix.
At tu ſive datum dedignareris honorem:
Seu tibi venturi mens eſſet præſcia fati;
Paſcat oves, memini, dixiſti, paſcat Amyntas,
Aut Linus, aut Cletus: lævi quorum alter avena
Mulcet oves: alter teneros educere fætus
Novit, & infeſtos prohibere ab ovilibus Urſos.
Sive Linus, ſeu Cletus, oves ſeu paſcat Amyntas;
Errabunt ſylvis tuti cum matribus agni:
Cumque hædis tutæ tondebunt prata capellæ.
Et tamen in ſylvis etiam ſub Daphnide tutæ

D 2 Erra-

Digitized by Google

Erraſtis, pecudes: etiam ſub Daphnide tutæ
Tondebant querulis cum fætibus arva capellæ.
Non illis unquam virides nocuere colubri:
Non lupus, aut plenis inimicus ovilibus Urſus.
Quin etiam, arentes cum Sirius ureret agros,
Et ſylvis deeſſent frondes, & fontibus vndæ;
Reddebat frondes ſylvis, & fontibus undas;
Majorique dabat decurrere flumina rivo.
    Tu mihi, qui querulo labens cum murmure, dulcè
Obſtrepis, & pura fugiens argenteus unda
Vicinas ſylvas, vicinaque gramina luſtras,
Rivule, teſtis ades: Tu marmor inutile quondam,
Nec fueras niſi nuda ſilex: Inimica negabas
Et pecori hoſpitium, & pecoris cuſtodibus umbram:
At poſtquam arbuteæ ſenſiſti vulnera virgæ,
Et tetigit te Daphnis; aquæ venere vocatæ
Ilicet, & juſſis ſtrepuit fons vitreus undis:
Et juſſo impuras abſterſit fonte capellas.
Quod ſi rurſus aquas tibi Sirius auferat: & ſi
Quas dedit ille tibi, lymphas ſiccaverit æſtas;
Unde tibi amiſſos reparabis fonte liquores?
Daphnis abeſt: medio tumulatur in æquore corpus:
Cui tumulum poſuere Deæ Nereides: omnis
Huc Paſtor pia dona ferens properabit, & unda
Decedente; ſacro venerabitur oſſa ſepulcro.
Parte tamen meliore ſui ſuper aſtra ſuperſtes,
Nunc alias ſylvas habitat, melioraque noſtris
Rura colit, vivitque alio ſub ſole beatus.
Non æſtum timet ille gregi, rigidoſque Decembres:
Non oculum metuit, teneros qui faſcinet agnos.
    Vos ò vos viduæ valles, fluviique loquaces,
Aerei montes, atque hoſpita montibus Echo,
Lugete æternùm. Paſtorum gloria Daphnis
Occidit, & veſtro periit cum Daphnide ſplendor.
Ut vitis decori eſt ulmo ſociata marito:
Ut muſcus fonti, vel pallida populus amni:
Ut valli decori eſt, tremulo qui gurgite rivus
Lactentes teneraſque rigat cryſtallinus herbas:
Sic Daphnis decori ſylvis fuit. Ærea falſo
Anchora ſed poſtquam demerſit Daphnida fluctu;
Nec vitis decori eſt ulmo: nec populus amni:
Nec fonti muſcus: nec fons cryſtallinus herbis.

Joannes à Verrazzano Sem. Rom Conv. & Rhetor novus.

CLE-

Digitized by Google

CLEMENTIS I. P. M.

Templum Martirii die, recedente Mari, adeuntibus aperitur.

EPIGRAMMA.

ANCHORA naufragium medio parit æquore CLEMENS,
Jactatas norat quæ retinere rates.
Sed tua dum veteres nunc exuit Anchora mores;
Miranti diſcit tradere jura mari.
Iſacidum Pubes vidit pendere procellas,
Imperium virgæ cum maris unda tulit.
Anchora ſed veteris vincens miracula virgæ;
Naufragio in medio ſæpè recludit iter.

Laurentius Grimaldi Sem. Rom. Conv. & Rhetor novus

CLEMENS II. P. M.

Breve ſomnium, ſeù brevis Orbis fœlicitas.

PHALEUCIUM.

VIDIT ſyderea miſerta ab ara
Obſcœnum Pietas verenda virus
Infernis reducem diu catenis
Ejectare luem, nefanda ſacro
Quæ figit pretium Dei cruori,
Et ſanctum redimens avara munus,
Quod neſcit pretium, locaret auro.
Vidit Teutonica nefas in aula
Pluſquam polybapho rubere fuco,
Dum pluſquam Getico Tyrannis enſe
Atrox nobilius petebat oſtrum,
Quærens dedecori decus ſub oſtro.
In dignos abiit repulſa queſtus
Et queſtus in opem fidelis armat.
Æternæ latebras coruſca mentis
Longævas radio legit futuro,
Sed mens luctificum premebat Orbem.
At non perpetuo catena nexu
Luctus ter querulum gravabit Orbem,
Sit monſtris aliquis modus cruentis,
Et fato redimat diu negatas
Pax horas acrior volente cœlo.
Mox vivat breve ſomniumque Mundus.
Vix hæc, luctifici ſecundus Orbis
Juſſuſque Imperium ſubire CLEMENS.
Olli Teutonicas diu per umbras

Digitized by Google

Viſum errare nefas, gemenſque miris
Per noctem tenebras movere formis,
Viſus parte Polus tonare læva.
Labes augurium Tonantis horret,
Et præceps ſolio repulſa ab alto
CEMENTI arbitrium ſub orbe ceſſit.
Nil hæſit, cupidi decuſque Regni
Henrico addidit in Troni decorem.
Suos Relligio videt triumphos,
Grataturque ſibi, Polumque linquit,
Authori ut meritas vices rependat.
Et jam Romuleas tenebat arces;
Nummatum media ſub arce monſtrum
Venales adhibere ſentit agros,
Mitratoſque lares, gemit, minaſque
Fœcundas quatiens ſuperba pœnis,
Deteſtatur opes manu rebelles,
Et Monſtrum vacuos alens furores
Victrix Tænariis coercet umbris.
Partis impavidus ſibi triumphis
Devictiſque Polo ſuperbit Orbis
Regnator famuli infulatus Hæros.
Lætatur Pietas, ſatiſque mundo
CLEMENS conſuluit tumultuoſo,
Æternæ validumque legis omen
Negat Pace frui remotiori.
CLEMENS eripitur, ſeneſcit Orbis;
Unum de Lue ſomnium triumphat
CLEMENS unica ſomniique origo.

Julius à Vulpe Sem. Rom. Conv. & Rhetor Veteranus.

CLEMENTIS II. P. M.

ELOGIUM.

Pontificio inauguratur imperio
CLEMENS Secundus,
Ut Primo Pontificatus anno
Regnare deſinat.
Novum fortunæ onomaſticum,
Imperium donat,
Ut
Imperio exuat.
Patitur in Subditos Regnantis Imperium,
Ut mortis ſubſit Monarchico.
Ne quæras in CLEMENTE pluſquam Pontificem,
Dum Pontificem non vixit,
Nempe Pontificis diuturnitatem.
Orbi conceſſus in pœnam,

Ut

Ut acriùs optaret extinctum.
Sceleribus objectus
In ſcelerum fælicitatem;
Violentiùs coercita
Violentius hauſtura gaudium
Præterita calamitatum recordatione.
Aliquid tamen morti debetur,
Non eripuiſſe,
Niſi ſenſiſſet
Quid eſſet regnare;
Niſi noviſſet, ſe addictum Orbi,
Qui ſuo vireret ſub Imperio,
Suo ſub dominatu
Juveneſceret in virtutem.
Niſi dicendum velis,
Abſtinuiſſe à Privato,
Ut magnificentior ſæviret
Fœlicitatum in cumulo.
Novit Henricus,
Cui Germanum à CLEMENTE oblatum Imperium,
Quid impertiri poſſet maturus,
Si Tiro largiretur Imperia.
Conjuravit properata mors,
Ambigens,
Ne ſibi nobilius uſurparet Imperium,
Vitæ ſcilicet,
Et ſuum;
Unde cogeretur ã Perituro
Pereundi expetere facultatem.
Utrum famulatæ virtutes ſint,
Ne quæras.
Habet Oſtrum,
Vnde alliciat,
Vnde blandè cogeret
Habebat CEMENS Secundus
Secundus nemini.
Extimuit Regnaturum labes,
Quæ iners Chriſti Sanguinem emit,
Quo venalis à Chriſti prohibenda aſpectu.
Trahit quaſi in vinculis Agnum
Quòcumque pergit,
Agnum in Cælo non ſequutura,
Quòcumque ierit.
Parui pendit Chriſti Sanguinem,
Si pretio ſubhaſtat prodiga,
Et pretium demit
Eſſe in pretio
Medium.
Quid agendum ſupererat,
Niſi mori?

Ut

Digitized by Google

Ut, quod deponebat Imperium,
Nobilius pararet in Cœlo?
Diademate dignus
Cujus effluebant è manibus
Vel Diademata?
Quid optaret moriturus,
Niſi pretio potiri,
Cui denegarat pretium?
Quid expeteret viduus Orbis
Niſi parem?
Quem cum fœnore optaſſet,
Optione librata futurorum,
Niſi CLEMENTEM UNDECIMUM?

Comes Julius à Vulpe Sem. Rom. Conv. & Rhetor Veteranus.

CLEMENS III. P. M.

Chriſtianis Principibus Hyeroſolimitanam expeditionem ſuadet.

CARMEN.

Ergone, Divino maduit quæ ſanguine tellus:
Quæ, Puero dignata Deo, dilecta Tonanti,
Incedit Regina Orbis, Reginaque Cœli,
Es terris major ſibi plaudit, major & aſtris.
Nunc Scythicis oppreſſa gemet per ſæcla catenis,
Et feret Odryſiæ ſigna inſultantia Lunæ?
Non ita. Vos ò vos, Populos qui lege tenetis,
Magnanimi Reges: quos ſupplex Orbis adorat:
Quos tellus, pontuſque tremit, date carbaſa ventis:
Armatæ ſpument per Cypria Cœrula puppes,
Et ſacer Iſacias Mavors excendat in oras.
Eja agite, & juſtos laudanda in bella furores
Concipite,ò Proceres, magnum olim in nomen ituri.
Nunc animis opus eſt: nunc illas promere vires,
Queis quondam, dum bella juvant,Martiſque furores,
Fœdaſtis Latios per mutua vulnera campos.
Ergo agite, ò Reges: ſocias convertite claſſes,
Quò vos Terra vocat, Puero dignata Tonante:
Quòve catenatus captivas devehit undas
In Mare Jordanis, Geticoque invita Tyranno
Heu! debellatas palmas ſubmittit Idume.
Si conſanguineis Europam ſcinditis armis;
Dicite, quæ veſtris accedet gloria Turmis?
Quoſve canet vivax poſt funera fama triumphos?
Silicet hoc ingens decus eſt: hæc gloria ſolùm
Ad ſeros veniet poſt ultima fata Nepotes;
Veſtra Paleſtinam redimant ſi prælia Terram.
Quæ mora Romanas Aquilas: quæ Lilia tardat?

Digitized by Google

Quæ mora Victores ingloria tardat Iberos?
Jam Piſæa volet Tyrrheno remige claſſis:
Jam Siculum ſpumet, remis ferientibus, æquor.
Tuque etiam, ò quondam ſedes auctura Beatas
Regibus, & magnis auctura altaria Divis,
Anglia, ſterne rates Pelagoque immitte ſereno.
Sic non ulla, ſuis quam circumplectitur undis
Nereus, belligera certet tecum Inſula laude.
Et dubitatis adhuc Reges? Vocat ecce ſecundus
Vela Notus, poſcitque rates: Pontuſque ſuperbit.
Tam ſanctum Iſacias bellum tranſmittere in oras.
Non deerunt tantæ laudi ſua prœmia: Veſtris
Accedet Solime titulis, accedet Idume.
Veſtra erit hæc tellus: & veſtris ſerviet armis.
Hæc belli merces; dabit altera prœmia Virtus.

Laurentius Pius Bonzi Sem. Rom. Conv. & Rhetor novus.

CLEMENS III. P. M.

Pacatis Europæ motibus Chriſtianorum Principum arma in Paleſtinam expeditionem convertit.

CARMEN.

UT primum triplici fulgens terrore Poteſtas
Preſſit adoratum Populis Caput: Orbis & arcem
Implevit CLEMENS, vaſti ſpes Tertia Mundi;
Forte Senex, cujus menti moderator Olympi
Se totum ſpectare dabat, flammatus ab alto,
Prodere venturi cœpit præſagia Regni.
Macte, ait, à ſummo Majeſtas prima Tonante
Macte animis Cortina Deum; Te Præſide, Tellus
Quo ſuperis vix cedat, habet; pacemque per oras
Dividit, & flavo placat fera ſæcla metallo.
Nec dum pugnaces animos, nec ponitis arma
Regnantum cognata manus? Non frangere veſtra
Pectora, non avidos fraterni ſanguinis enſes
Ignea Semideæ potuerunt fulmina linguæ?
Arma tenete tamen; junctis nam concita ſignis
Agmina ab Europa Solymum devolvit in hoſtem.
(Sic ſuperi volvere) Pater: Quas Gallia miſit
Tempora quæque ſuis ſignare aſſueta triumphis,
Quaſque Iſter dominus, quas lauro conſitus Albis,
Quas aquilæ invicto vallarunt fulgure, Gentes.
In certam coiere fidem; decreſcit in haſtas
Hercinia, & Geticos Arduenna hoſtilis in angues
Gaudet quadrupedum latebras armare ferarum.
Non equidem fruſtra eſt, quòd pallida tendis Idume
Vincula cùm manibus: quòd Cœlo debita monſtras

Thura

Thura, & Biſtonio ſqualentes turbine palmas;
Jordaniſque pater, quòd nudo abjectus in antro
Urnam auget lacrymis, & toto flumine luget:
Aſpice quàm vaſto, depreſſus pondere Nereus
Occidua ſub claſſe gemat! Quantoque tumultu
Diviſere cavæ dextrum ſibi Caſtora proræ!
Quanta venis, quàm fortis! Io, Sydonis ad oras
Gens dilecta Deo; ſors Barbara pallet, & Orbem
Eoum tremefaſta quatit; dum littora complet
Ultor, & in tumidam pugnax Ptolemaida pontus
Evomit infeſtas admota claſſe phalanges.
Nequidquam, impatiens Bellona, tuiſque Gelonis
Nequidquam, Gradive times. Age concute criſtas
Improbe, & immiſſa ſuper altum Caſion haſta
Coge Paretonias Latium ſuper agmen Erymnes;
Nam fractus, turpique gemens de vulnere, tandem
Horribili patrium terrebis Strymona planctu;
Littore cum Tyrio Solymas præludet ad arces
Relligio victrix, & ſolvet ſanguine Thracum
Captivo Domini funebria juſta ſepulcro.
Evenient: meruit CLEMENS & nominis hujus
Numen, & Auſpicium. Sic Author dixit Apollo:
Nec mea mens falli; nec fallere novit Apollo.

Joannes Dominicus Bichi Sem. Rom. Alumnus & Rhetor Veteranus.

CLEMENS IIII P. M.

Divum Ludovicum Galliarum Regem ad Chriſti Sepulcrum recuperandum adhortatur.

EPISTOLA.

O Qui, Regali niteas cum ſplendidus oſtro;
  Obſequii in ſuperos plùs tibi laude places.
Numinis Auſpicio nunc indue Numinis iras:
  Et Cœlum ulturas impleat haſta manus.
Aſpicis ut placidis ſubſidant æquora ventis:
  Invitetque tuas pontus, & unda rates?
Aſpicis, ut Solime turres inclinet amicas,
  Et nutu ſatagat, quod nequit ore, loqui.
Ipſa etiam, exuvias clauſit quæ numinis, urna
  Dudum Barbaricas non bene paſſa manus:
Ipſa tibi hoſtiles nunc exprobrat urna catenas,
  Obruta neglecto dum latet urna ſitu.
Illa quidem promptas è Cœlo fulminis alas,
  Illa & ſydereos poſſet habere Duces.
Quos Cœlo poſſet, Tibi vult debere triumphos:
  Et te pro flammis Numinis, illa vocat.

Ergo

Digitized by Google

Ergo Duces alii, Regum dum ſigna ſequuntur,
  Nil Martis furias, nil ſua fata timent?
Tu ſuperum vexilla ſequi, palmaſque vocantes
  Vel Cœlo renues ſub duce bella ſequi?
Non ea ſed pietas primis adolevit ab annis,
  Ut Numen nequeas, & data ſigna ſequi.
Ibis: jam palmas fœlix inclinat Idume;
  Dum cupit in crines ſerpere palma tuos.
Ibis: jam Libanus ſylvas inclinat odoras,
  Ut tibi pugnanti protegat umbra caput.
Ibis: jam totis Jordanis panditur undis;
  Sudorem fœlix ut lavet unda tuum.
Plaudit Io! Tellus: Fœlix tibi plaudit olympus:
  Admonet & lentas palma parata manus.
Finge tamen triſti victum ſuccumbere bello:
  Aut dare Barbarico ſubdita colla jugo;
Cur tamen hæc fugias? Tellus dabit illa ſepulcrum,
  Exanimem quondam quæ tulit una Deum.
Divinam dum turba frequens properabit ad Urnam;
  Tu quoque ſuſceptæ pars eris una viæ.
Ergo ſeu victus, ſacris ſeu viceris armis;
  Alterutro ſemper munere victor eris.

Auguſtinus Grimaldi Sem. Rom. Conv. & Rhetor novus.

KAΠ-

Digitized by Google

ΚΛΗΜΗΣ Ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ
ΑΚΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ

Τοῖς ἐγκόνοις ἰδιωτεύειν παραινεῖ.

ΤΟ' πλῆθος μετέωρα φιλεῖ, μετέωρά τ' ἐπαινεῖ:
Τοὔνομα τῶν μεγάλων, στέμματα τῶν βασιλέων.
Δύστηνοι ῥα βροτοί, ἀκροᾶσθε λέγοντα τ' ἀληθῆ:
Ἄῤῥητον γὰρ ἐγὼ χρησμὸν ἔπων πέλομαι.
Ταῦτ' ὀλιγωροῦντ' ἔσαι χρήσιμ', ἐπ' ἄστρ' ἀπολάμψει
Τυφλῆς δῶρα τύχης ταρσαλέος παρεὸν.
Τιμείας μὲν, τέκν', ἀγερωχία πολλὸν ἀναιρεῖ,
Βήματος ὑψηλοῦ ἄξι' αὖ ἐς', ἀπόχρη.

Jacobus Maria Ayroli Sem. Rom. Conviɛt., & Rhetor novus.

ΚΛΗΜΗΣ Ο ΤΕΤΑΡΤΟΣ
ΑΚΡΟΣ ΑΡΧΙΕΡΕΥΣ.

Πρὸς Πέτρον Γερόσσιον ἀπὸ τοῦ Ἁγίου Αἰγιδίου Ἀγαπητὸν υἱὸν Σωτηρίαν, καὶ Ἀποστολικὴν Εὐλογίαν.

ΟΙ' πλείονες ἐπιγηθοῦσι τῆς ἀξίας μου, ἀλλ' ἐγὼ μόνως τὸ μέγα βάρος, ὅπερ ἐπικεῖται μοι γινώσκω, διόπερ ἐκεῖνο, ὃ τοῖς ἄλλοις χαρᾶς, τοῦ πένθους μοι, καὶ φόβου αἴτιον ἐστί; Καὶ ἵνα γνωρίσῃς τίνα τρόπον ταύτῃ τῇ ἀγγελίᾳ ζῆν σοὶ προσήκει, παρακαλῶ σε, ὥστε, καὶ παρὰ τὴν συνήθειαν ἔτι ταπεινὸν τῇ καρδίᾳ, ἐπειδὴ ἐκεῖνο ὃ μὲ τῇ καρδίᾳ ταπεινὸν ποιεῖ, τοὺς οἰκείους μου ἐξαίρειν οὐ θέμις, ἄλλως τε τῆς τοῦ κόσμου τιμῆς οὔσης προσκαίρου, καὶ ὡς δρόσου τῆς ἐν τῷ πρωῒ ἀφανιζομένης· χαίρειν κέλευε παρ' ἐμοῦ τὴν Μητέρα σου, τοὺς Ἀδελφοὺς, καὶ λοιποὺς τοὺς οἰκείους ἡμῶν. Μήτε πρὸς σε, μήτε πρὸς τὰς Ἀδελφούς σου, μήτε πρὸς ἄλλον τινὰ τῶν οἰκείων μου διὰ Ἀρχιερατικοῦ διπλώματος γράφω, ἀλλὰ ὑπὸ δακτυλίου τοῦ Ἁλιευτικοῦ, ὡς ἔθος ἐστὶ τοῖς Ἱεράρχαις Ῥωμαίοις ἐπ' τοῖς ἀπορρήτοις αὐτῶν. Ἔῤῥωσο. Τῇ Περυσίᾳ ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν ἁγίων Περπετούας, καὶ Φηλικιτῆς.

Jacobus Maria Ayroli Sem. Rom. Conviɛt. & Rhetor novus.

Digitized by Google

CLEMENS IV. P. M.

PETRO GROSSO SUO EX FRATRE NEPOTI

Salutem & Apoſtolicam Benedictionem.

ET ſi jam antea præceptis meis, ac monitis uſus, eum curſum inſtituiſti, cujus non me pæniteret; vereor tamen, ne novus hic ſplendor ſupremæ dignitatis noſtræ, affuſus oculis, ab officio retrahat, aut ſaltem impediat. Habes obſidentes te officiis, adorantes, eam ſequentes fortunam, quam mea cauſa tibi arbitrantur acceſſiſſe. Falluntur ij verò ſi neſciunt quid acceperim: ſi ſciunt fallunt: gratulantur illi ſcilicet incommodis noſtris. Aureum quidem onus incumbit; onus tamen, cui ſubjicimur graviùs, & pernicioſiùs ſuccumbimus. Poſitus in excelſo faſtigio non tam cæteris eminet, quàm ſpectaculo eſt. Unum omnes intuentur; neque unum volunt omnes; quin in contraria plerumque intentos contemnere periculoſum eſt, explere longè difficile. Neque penes unum vel ſegniùs, vel calamitoſiùs adminiſtratæ rei labes eſt; manet illa in vos etiam, totumque quodammodo inficit domeſticum ſanguinem. Æquè honore noſtro gaudetis, & patetis invidiæ. Quæ autem eſt iſta gratulatio, quod Generis veſtri Pontificem habetis; cum Generis item veſtri tantopere interſit qualem ſitis habituri Pontificem? Hæc porro tua cauſa loquor: nam mihi quidem videor ipſe vobis ereptus, non futurus vobis ornamento, neque pudori, quaſi omninò non eſſem. Patruum habebas nuper, eumque amantiſſimum; amabam videlicet adoleſcentiæ tuæ ſpem, ingenium,animum, moreſque tuos.Jam obliviſcere hoc nomen:ſeu familiæ, ſeu malis etiam vitæ Patruus ademptus eſt.Ampliorem in familiam translatum me divino conſilio,pro illa affinitate paucorum hominum,Patrem omnium ſcito. Habeo te Filium,ſed eum, qui omnes Patris illius ſupremi filios, nempe quotquot ſunt homines fratres, habeat. Fac proinde ut quod in optimè conſtituta familia filii prudentiores ſolent, modeſtia, gravitate, virtutibus omnibus excellas. Hæ ſiquidem fortunæ noſtræ,hæc amplitudo, hæc dignitas amplectenda magis: illa, quæ vulgo jactantur, honorum celſitudo, divitiarum vis, nobilitas, illuſtriſque cognatio nobis non providenda, ſed contemnenda ſunt; & ſi qua eſt eorum cura, non tribuenda pro voluntate, ſed ſapienter diſtribuenda; ut nulla habita fortunæ ratione virtutem aut incendant, aut illuſtrent. Cæterum ſi quis adhuc ſanguinis ſenſus eſt, Patrui miſereat laborantis graviſſimo munere. Circumſtant enim nos publici juris factos & finitimæ,& alienæ gentes, animum ſibi noſtrum, vireſque poſtulant. Quantùm geminus patet orbis, tantum mihi curarum impoſitum intelligo: ſanciendæ leges, retinenda jura, Religio procuranda vigilantia, præceptis, ope, conſilio. Obſiſtendum etiam potentiæ, coercenda audacia, neceſſitati conſulendum, aptanda malis remedia, nec eadem ſanè, nec pauca. Spatia hæc varietateſque & locorum, & hominum, quibus vix totidem capita ſufficiunt, in me uno quieſcunt: ſi ſubſidium ferre aut non poſſim, aut neſciam, defectura ſuo malo, meo verò etiam periculo, ſi non audeam. Ecce tibi,perſona depoſita,honorem meum: ecce fortunam tuam: inſpice diligentiùs: neque inanibus rumoribus abreptus rem ipſam prætereas, nomine, & ſpecie contentus. Tu verò amorem erga me tuum non deponas velim, ſed conſecres, eòque in-

Digitized by Google

tendas, ut qui Provinciam hanc humeris multò fortiorem adjecit, fulciat ipſe: futuram nobis laudi & honori, cum illam honeſtiſſime adminiſtraverimus.

Joannes Petrus Arrivabene Sem. Rom. Conv. In Claſſe Humanitatis.

CLEMENTI IV. P.M.

PETRUSGROSSUS NEPOS

Fœlicitatem.

TAmetſi B. P. (hoc enim Te poſthac nomine appellem neceſſe eſt; cum Eligentium conſenſus, & virtus Tua dulce quondam mihi Patrui nomen ademerit.) Tametſi, inquam B. P. communis lætitiæ, quam Orbis univerſus de Tua dignitate concepit; etiam mihi pars aliqua, nec illa quidem mediocris,contigit: tamen cum in ea tempora incideris, quibus novus iſtæ dignitatis ſplendor oneri Tibi potius,quàm ornamento futurus eſt; lætitiam quam nova dignitas excitaverat, dignitatis onus magna ex parte repreſſit. Cæterum ſi mihi gratulari non debeo, cum amantiſſimum mei Patruum amiſerim: ſi Tibi gratulari non poſſum, cui procuranda difficultatum plena Provincia contigit; Orbi certè Catholico gratulabor, cui pacandis Europæ motibus opportunum ſydus affulſit. Quod ſi detrimento meo refloreſcit Europæ fœlicitas, & Tuo incommodo Orbi Pax quæritur; profectò non eſt in quo mihi placere poſſim: non eſt in quo Tibi gratuler,niſi quòd Deus communi Noſtrum̄ incommodo & Orbis Pacem, & Europæ fœlicitatem redemerit. Suades mihi multis animum privata ſorte contentum, lautioris fortunæ odium, & luxus fugam. Scilicet cum magis curæ Tibi ſit virtus mea, quam ſortis favor; repetis Filio nunc omnium Pater, quæ quondam Patruus Nepoti repetebas identidem. Et quidem quamvis de mea virtute ſperare parùm admodum poſſis, multum ipſe tamen à conſiliis Tuis ſperare debeo: cum enim jis exemplum etiam nuper acceſſerit; pudebit me ſemper præeuntem non ſequi. Offerebatur tibi Peruſiæ Eccleſiæ regimen: interim verò (quod penè miraculo fuit) trepidatum vehementer eſt, ne Eligentium vota, preces, ac lacrymas, imò ſpem Orbis eluderet modeſtia Tua,eaque conſtantia oblatum deprecareris imperium; quà Tibi à Patribus offerebatur. Vide jam igitur B. P. quam fortaſſe ſuperfluum ſit, ut qui ſummam dignitatem conſtanter ſæpè rejeceris,, qui acceptam patientiſſimè feras, Nepoti ſuadeas ejus dignitatis contemptum, quæ Tibi nondum rediit in gratiam. Ego quidem ſi in eam me laudem genitum volet Deus, vehementer curabo, ut, ſeu me Nepotem voces,ſeu Filium; nihil unquam ſit, in quo Tibi aut Filius diſpliceat, aut Nepos: habeaſque ſemper, quod in Nepote præter ſanguinem ames.

Carolus Albanus Sem. Rom. Conv. In Claſſe Humanitatis.

CLE-

Digitized by Google

CLEMENS V. P. M.

Serpentes per Italiam Hæreſes ſub Allegoria Draconis extinguit.

CARMEN.

AUSONIÆ reſupina jaces infamia terræ,
Semineceſque artus, nigroque madentia tabo
Terga videns, calido lambis fumantia telo
Vulnera. Tartarei Victorem carmina monſtri
Pandite.Romulidum Tuque ò fortiſſime Vindex
Da, CLEMENS, fauſto facilem mihi Numine muſam.
Quà ferit audaci pater Appenninus Olympum
Vertice; ſylva vetus denſis circumdata dumis,
Roboribus piceiſque nigrans, ſub tegmine lenti
Viminis incurvo tenebroſum protegit antrum,
Solis inacceſſum radiis. His conditus umbris
Læthifer anguis erat, ſquamis metuendus & auro.
Fulgurat è maculis rabies, è corpore terror:
Stant oculis flammæ: liquidum fluit ore venenum:
Lingua triſulca micat, creſcunt in acumine dentes:
Iratæque rubet crudelis gratia criſtæ.
Jamque per innumeras, quibus imperat Auſonis, Urbes,
Straverat hic Populos, hic diro funere Reges,
Nullaque inexhauſto reſtabat præda veneno,
Humanis ſed paſta epulis, & pota cruore,
Irritata magis, non eſt ſatiata nocendi
Ambitioſa fames, magnæque cupidine prædæ
Romam Orbis Dominam lacerandam clade petebat.
At CLEMENS trifidum Tarpeja fulmen ab arce
Librat, & ignito properantem vulnere tardat:
Crudelemque animam mortemque in morte minantem
Depulit. Ille vomens miſtum cum tabe venenum
Procubuit, peperitque ſuo de funere vitam.
Plaude tibi, ſecura metu, communibus expers
Cladibus Italiæ, ſpolioque ſuperba Draconis
CLEMENTI ſolvas, quos debes, Roma, triumphos.

Georgius Boſdari Sem. Rom. Conv. Ex Claſſe Humanitatis

CLEMENTIS VI. P. M.

Triplex laus, Doctrina, Clementia, & Pacis amor.

ELEGIA.

SI tua tergemino cinguntur tempora ſerto;
Serta triplex virtus nobiliora dedit.
Laurigeros primùm fronti circumdat honores
Ingenio Pallas ſemper amica tuo.

Pallas te puerum docuit, te Pallas alumnum
  Mirata eſt artes tam cito noſſe ſuas,
Quin ubi devictam ſenſit ſe Diva, doceri
  Artes optavit ſæpe Minerva tuas.
Proxima CLEMENTI tradit Clementia ſertum,
  Quæ cum CLEMENTIS nomine facta dedit.
Hæc docuit juſtis virtutem extollere donis:
  Hæc voluit, meritis ut ſuus eſſet honos.
Sic facili imperio tua dum Clementia regnat;
  Moribus aſſuevit vivere Roma tuis.
Templum Cecropijs habuit Clementia ſylvis:
  Unde dabat miſeris obvia ſemper opem.
Non illi pecudes, raptique ab ovilibus agni,
  Impoſiti flammis nec placuere greges.
Fruſtra illi ſacris fumaſſet victima flammis:
  Arſiſſent fruſtra thurea dona focis.
Placabant Divam ſolùm pia vota preceſque:
  Mollibat facilem lacryma ſola Deam.
Nunc tua majori colitur Clementia templo:
  Pro ſylva Romam, qua veneremur, habes.
Hic miſeris facili, faciliſque rogantibus, ultro
  Invitas vultu vota preceſque tuo.
Romaq; ſis quamvis Princeps, vocat illa parentem:
  Sis quamuis Dominus; te uocat illa patrem.
Vltima belligero Pallas tibi tempora ſerto
  Cingit, & emeritas ornat honore comas.
Nam cum diſcordes ruerent in prelia Reges:
  Turbaretque Italos Martius ardor agros;
Ipſe triumphali redimitus tempora oliva
  Placaſti audaces in ſua damna Duces.
Per te Sequanicis ceſſit diſcordia campis:
  Per te pacatis Anglia regnat aquis.
Per te Romuleis Mars Thracius exulat arvis,
  Et niveo Populos Pax fovet alma ſinu.
Ut capiunt vires, ventis ſpirantibus, ignes:
  Pulchrior à pluviis ut nitet Iris aquis.
Sic tua per Martis crevit diſcrimina virtus:
  Viſaque majori eſt enituiſſe face.
Italiam, CLEMENS, lacerarunt prælia: fama
  Nunc tibi pacato major ab Orbe venit.

Hieronymus Herba Sem. Rom. Conv. Ex Claſſe Humanitatis.

CLE-

CLEMENS VII. P. M.

Sub Navis Allegoria Pontificatus ſui difficultates deplorat.

E L E G I A.

IRam pone, fretum: venti, manſueſcite. Clemens
Orat, jactatæ cui data cura ratis.
Quid faciam, infelix? Aut qua regione requiram,
Quod negat auxilium Pontus, & aura mihi?
Pontus, & aura ratem quondam juvere: cucurrit
Per medium ſoſpes cum mea cymba ſalum.
Nam mare pacatis æquabat fluctibus undas:
Implebat tumidos aura ſecunda ſinus.
Aſt nunc Pontus iter, placidos negat aura ſuſurros:
Aura ſecat velum, dum ferit unda ratem.
Hei mihi! quot fragilis jactatur cymba procellis,
Cymba procelloſo penè ſepulta Mari!
Hei mihi! præcipiti modo pendet ab æquore puppis:
Et modo ſubductis præcipitatur aquis.
Nunc illam rapida cingit vertigine fluctus:
Nunc illam dubii vorticis unda rapit.
Pellimur hinc Auſtro; ſed & inde repellimur Euro:
Unus obeſt alii ventus, uterque mihi.
Carbaſa ſeu tendo, Pelagoque immittor aperto.
Seu tutum timidus Navita littus amo:
Infidum mediis iraſcitur æquor in undis:
Et reflua infido in litore fervet aqua.
Seu mihi tyrrhenum placeat proſcindere Pontum:
Seu placet Adriacum currere puppe ſalum;
Ecce repentinas inſurgit fluctus in iras:
Aſperat Auſonium ſæva procella mare.
Mitior ah ſaltem Boreas ſpiraret ab Arcto:
Servaretque, olim quam dedit ille, fidem!
Ille etiam noſtræ laceravit vela carinæ:
Ille etiam obſequium, quod dabat ante, negat.
Ah! ſaltem Latio liceat ſuccedere portu!
Tuta ſit ah portu prora Latina ſuo!
Me miſerum! ſolito licuit ſuccedere portu,
Sed tutum in portu non licet eſſe meo.
Namque etiam hic rapidus motis furit æſtus arenis:
Hic etiam pictos verberat unda Deos.
Iram pone fretum: venti manſueſcite: ſpernis
Vota fretum? noſtras ſpernis, & aura preces?
Tu ſaltem, iratas ſternit cui Nereus undas;
Quoque jubente, levi murmurat aura ſono.
Tu mihi, Numen ades; Latiam tu dirige Puppim:
Tu Dominus, Rector ſum ratis ipſe Tuæ.

Joſeph Durazzi Sem. Rom. Conv. & Rhetor novus.

Digitized by Google

CLEMENS VIII. P. M.

Nepotem ſuum cum Pontificiis copiis ad bellum contra Turcas mittit.

E L E G I A.

HUc ades, ò noſtræ non ultima gloria Gentis,
  Care Nepos, Martis fulmen, & Orbis amor.
Huc ades, & Latium primò venerare Parentem,
  Et preme ſignatos ore tremente pedes.
Sed poſtquam noſtris impreſſeris oſcula plantis;
  Ultima ab Auſonio Principe dicta cape.
Bella placent, quondam claros habitura triumphos:
  Bella placet Getico bella movere Duci.
Romula Tyrrheno decurret in æquore claſſis:
  Et Cœlo Jonias Auſpice ſcindet aquas.
Ergo meas inſcende rates: pelagoque volantes
  Impleat aſpirans ventus, & aura ſinus.
Rumpe moras, generoſe Nepos, tibi militat æther
  Et tua cœleſtis diriget arma manus:
Fulgida, quæ noſtris rutilabunt ſydera ſignis;
  Illa tibi toto ſint cynoſura mari.
Ingredere ominibus certis, ventiſque vocatis
  Sithonis à Latiis puppibus unda gemat.
Cauſa placet ſuperis, ſuperiſque volentibus ipſis
  Odryſio placuit cum Duce bella geri.
Nec dubites, fortem ſi bella ferantur in hoſtem:
  Adverſo timeat qui movet arma Deo.
Hactenùs Auſoniis ſatis inſultaverit Aris,
  Spreverit & Latias barbara Luna manus.
Tempus adeſt, fracta ſurgant quo compede gentes:
  Et vetus excutiant colla ſubacta jugum.
Tempus adeſt, Getico quo ſanguine purpuret, & quo
  Palleat amiſſa Thracia Luna face.
Aſt ego, dum curres remis ferientibus æquor,
  Dum vehet Ænotrias Tethyos unda rates,
Thura dabo pia thura Deo: Populiſque vocatis
  Decludet ſacras dextera noſtra fores.
Romuleam & quiſquis peregrinus venerit Urbem;
  Affuſa à nobis abluet unda pedes.
A noſtra ſitiens ſumet charcheſia dextra,
  Sumet & à noſtra fercula lauta manu.
Ipſe tamen tenui ducam jejunia victu,
  Et cinget ſetis horrida zona latus.
Fors erit, ut noſtris numen placabile votis
  Injiciat Scythico frœna Latina Duci.
Et mea Treyciis rutilent in turribus aſtra,
  Detque locum Stellis Luna ſuperba meis.

Colomanus Hamerani Sem. Rom. Alumnus, & Rhetor novus.

CLE-

Digitized by Google

CLEMENS VIII. P. M.

Sub Daphnidis nomine Thyrſis, & Amyntas laudant, quod, recuperata ab ipſo Ferraria, immunes nunc ſint à Bellorum incommodis.

E G L O G A.

QUà patet effuſis fœlix Inſubria terris,
Et ſeſe major vaſto caput erigit alveo
Fluviorum Rex Eridamus, Pelagoque ſonanti
Arva ſecat, raditque tuos, Ferraria, campos;
Curarum immemores liquidi propè fluminis oram
Thyrſis oves cantu, calamo mulcebat Amyntas
(Nam cantu Thyrſis, calamo præſtabat Amyntas.)
Fortè, ſub herboſæ gemerent cum margine ripæ
Lactentes vitulæ, & querulis balatibus agnæ
Implerent valles, & amicam vallibus Echo;
Reſpicit Eridanum Thyrſis, medioque natantes
Amne viros, galeaſque videt, clypeoſque ſonantes,
Relliquias Belli, & Scythici fera prœmia Martis.
Ergo vicini metuens diſcrimina belli,
Flebat, & has meſto triſtes dedit ore querelas.
Thyr. En queis noſtra ſuas tellus promittit ariſtas!
En quibus à fœtis teneros educimus Agnos,
Inſerimuſque pyros, & ponimus ordine vites!
Nunc alios populatur agros Mars Thracius: Urbes
Nunc alias, aliumque ſolum funeſtat Erymnis.
Proxima ſed poſtquam turbaverit arva Gradivus;
Nos eadem fortuna manet: deflebimus ambo
Amiſſum pecus, & dulcis grata otia ruris.
Non tuta in ſtabulis fuerint, non tuta per agros
Errabunt armenta: manu ferus omnia miles
Auferet: intonſas ſonipes pede proteret herbas,
Vicinæque hoſtiles ſylvæ flectentur in haſtas.
Amyn. Quas ripis errare boves, errare capellas,
Thyrſi, vides, ſiccoque in littore ludere ſaltu,
Candentes vitulæ, & fœtis cum matribus agni,
In ſtabulis tuti ſemper, tutique per agros
Tondebunt virides, nullis prohibentibus, herbas,
Ne dubites, nobis campus ſervabit ariſtas:
Turgida ſpumabunt noſtro multralia lacte:
Noſter erit, noſtroque lacu calcabitur, omnis,
Incuſtodita pendet qui vite racemus,
Aſpera vicinos quæ miſcent prælia campos,
Hinc aberunt; noſtraſque reget Pax aurea ſylvas.
Diſperſas quondam pecudes, & diruta vidit
Paſtorum tecta, & quercus innare revulſas
Turbatis caput attollens hoc flumen ab undis;
Sed poſtquam hos colles, has ſylvas Daphnis amavit,

Atque

Atque ſuum fœlix novit Ferraria Daphnin;
Mutavit fortuna vices: Clementia cœpit,
Et ſecura quies noſtris aſſueſcere ſylvis,
Daphnin Paſtor àmat: volucres, armentaque Daphnin
Si poſſent: Daphnin volucres, armentaque amarent,
Ut rident violæ, vel purpureus hyacintus,
Ut ſylvis modulantur aves, cum pulcher Eoo
Sol redit, & nitida denſas face diſcutit umbras;
In noſtra haud aliter cum venit ovilia Daphnis,
Idaliæ rubuere roſæ: cecinere volucres:
Fronde nova, pomiſque novis ſe veſtiit arbos:
Et pecudes ſaliere: hædi ſaliere petulci.

Thyr. Sed ſi Parca ferox invidit Daphnida nobis;
Dic mihi, quis poſthac pecudes defendet, Amynta?
Daphnis abeſt: aliaſque alio ſub ſydere ſylvas
Nunc habitat, noſtri forſan gregis immemor: & fòrs
Immemor Eridani majores quæſiit amnes.

Amyn. Quin potiùs licèt ille alio ſub ſydere ſylvas
Majores habitet, majoraque flumina noſtris;
Is tamen in alio redivivus Daphnide, noſtras
Curat oves, tutoſque jubet per paſcua tauros,
Et tutos errare greges, errare capellas.

Thyr. Cur igitur (quoniam conſedimus ambo periti
Tu calamos inflare leves, ego dicere verſus)
Non canimus Daphnin? Nobis ſi hæc otia Daphnis,
Daphnis & à noſtris prohibet præſepibus arma?

Amyn. Thyrſi, vides quantæ veniant de montibus umbræ?
Nox ruit: & nigro jam ſurgit veſper Olympo:
Et Daphnis vetat, & ſurgentia ſydera cantum.

Comes Camillus Marazzani Sem. Rom. Conv. & Rhetor Veteranus.

CLEMENS VIII. P. M.

Domeſticam diſtrahit ſuppellectilem, ut pauperum calamitatibus conſulat.

EPIGRAMMA.

PAuperis in ſpeciem Numen delabitur aſtris,
Divitiæ ut vena de meliore fluant.
Hinc hominum pietas reddit ſua munera Templis;
Cultaque votivas ara flagellat opes.
Auſpice te, CLEMENS, repetit jam Numen egeſtas,
Plus tamen in cultu paupere Numen habet.
Inſtar habes Regum, Tyrio dum murice fulges;
Dum contemnis opes, Numinis inſtar habes.

Laurentius Grimaldi Sem. Rom. Conv. & Rhetor novus.

CLE-

CLEMENS VIII. P. M.

Anno Jubilæi multa pietatis opera in Pauperes exhibet.

E L O G I U M.

REgnante CLEMENTIS VIII. munificentia
Romam conflue,
Ubi te non invenias ampliùs
Peregrina Pauperies.
Supremam Regnantium Majeſtatem
Amabili pietatis metamorphoſi
Plebi famulantem
Mirare.
Quem Reges adorant, Orbis colit, tremunt Inferi,
Sordidis advolutum pedibus
Intuere.
Jam ſola theſaurorum effuſio,
Quem famulantem vides,
Teſtatur Principem;
Niſi quod ipſa Majeſtas in demiſſione ſublimior,
Aut CLEMENTEM probat, aut facit.
At quem in ſæculi cunis, miraris Principem,
Diligis Patrem,
Diſce ſperare,
Abeunte ſæculo cum uſura redivivum.
Sic quæ ſæculi infantiam inter pietatis ubera excepit,
Tandem
Benignitatis, munificentiæ, demiſſionis,
Prodigia geminans,
Rediviva Clementia
Sæculum coronabit.

Auguſtinus Lombardi Sem. Rom. Conv. & Rhetor novus.

CLEMENTIS IX. P. M.

Auxilium Creta à Turcis captâ implorat.

E P I S T O L A.

GNoſſiaci Regina Maris, cui littora centum,
Centum Urbes Populos, lataque Regna dabant;
Infelix Getico jubeor ſervire Tyranno,
Et dare barbarico regia colla jugo.
Illa graves patitur cervix onerata catenas,
Ornatum gemmis quæ diadema tulit.
Illa coercetur vinclis, & ferrea ſentit
Pondera, quæ geſſit ſplendida ſceptra, manus;
Hoſtis in excelſa, nullis prohibentibus, aula
Regnat: me rigidi carceris umbra tenet.

Hei

Hei mihi! Noſter adhuc rubris ſtat ſanguis in arvis:
  Oſſa Ducum campis ſemiſepulta jacent.
Qua ſteterant Urbes, colles feriuntur aratro:
  Surgit ab everſis ſedibus alta ſeges.
Templa ruunt: alio ſurgunt altaria cultu:
  Mentito fumant impia thura Deo.
O utinam ſubito terræ conſumar hiatu:
  Mergar & in medio contumulata Mari;
Ne ſacris videam contraria ſurgere ſacra:
  Ne videam ritus, impia turba, tuos.
Perdita, ſed nondum pereo, ſed perdita vivo:
  Ah, CLEMENS, facilem tu mihi tende manum.
Quam Superi ſervant; ne tu ſervare recuſa:
  In me cum Superis eſt tibi juris idem.
Auxilium nuper, complentibus æquora velis,
  Ne caderem, tuleras: hoc ego lapſa rogo.
Ah veniat Ligurum, veniat Tyrrhena juventus,
  Et Romana meas claſſis obumbret aquas.
Nave ſuper celſa nomen CLEMENTIS in auro
  Fulgeat, & tremulum verberet aſtra jubar.
Ille nitor Geticos rutila face fulminet Hoſtes:
  Ille mihi clari ſyderis inſtar erit.
Eja age, rumpe moras: tumidis da carbaſa ventis;
  Et premat Jonias Romula claſſis aquas.
Unum oro, quodque ipſi etiam conceſſeris Hoſti,
  Hoſtis ſi peteret: ſcilicèt eſſe tuam.

Georgius Boſdari Sem. Rom. Conv. ex Claſſe Humanitatis.

CLEMENS IX. P. M.

Tumulum ſuum brevi hac Epigraphe inſcribi jubet:
CLEMENTIS IX CINERES.

ELOGIUM.

ERravit Modeſtia Tua, CLEMENS,
Quæ dum litteris vetat inſcribi Sepulcrum,
Prodit facta, non celat.
Auguſto Cineri Tuo
Nihil tam nocet ad laudem,
Quàm vita CLEMENTIS.
Exiguus, quem imperas, lapis
Teget oſſa, non famam;
Et accedens Tumulo Roma
Perget dicere, quod invita non legit.
Ut vel mortuus laudem declinares;
Alio vitæ genere utendum erat,
Non Teſtamento.
Accipe igitur

Quod

Quod paucis fama ſubſcribit:
CLEMENTIS IX CINERES,
Qui extinctis Principum odiis,
Sublata Populorum inopia,
Partaque Orbi univerſo fœlicitate,
Nihil habuit commune cum cœteris,
Niſi Mortem.

Joſeph Roverus Sem. Rom. Conv. & Rhetor novus.

CLEMENS IX. P. M.

Cretam pecunia, & milite juvat, ne à Turcis occupetur.

EPIGRAMMA.

CRēta jaces, fruſtra puero reptata Tonante:
Lunaque centenis Urbibus alta ſedet.
Quid faceret CLEMENS? Juvit te milite: Claſſe
Te juvit; Scythicum ne paterere jugum.
Tu tamen ah! pateris Scythicas invita catenas:
Flectis & Odryſio Regia colla jugo.
Solamen vicina tamen tibi, Creta, ruinæ
Troia det: excidio Troia ſuperba ſuo.
Poſt duo nam flammis victricibus Ilion arſit:
Creta, tamen ſolùm poſt tria luſtra cadis.

Paſchalis Galeani Sem. Rom. Conv. & Rhetor novus.

CLEMENS X. P. M.

Ludovicum Beltrandum, Cajetanum Thieneum, Philippum Benitium, Roſam Peruanam, & Franciſcum Borgiam Sanctis annumerat.

CARMEN.

ADdita ſyderibus nova ſydera, grandia noſtro,
Exiguo quamvis, ſint argumenta labori.
Huc ades, Aoniis cui Pindus murmurat undis,
Phæbe Pater, fœlixque meis allabere cœptis.
Dum pia cœruleo reſidens Clementia Cœlo
Humanas ſpectare vices, & ab axe ſereno
Terrarum molem, medioque ſub æthere mundi
Gaudebat luſtrare globos, calcataque circum
Imperia; occurrit Princeps, molimina rerum
Qui volvit, ſceptroque ſibi ſubjecta miniſtrat
Regna, datumque Petro certo regit ordine mundum.
Hunc Dea proſpiciens, æquantem nomina factis
(Nam nomen CLEMENTIS erat) ſua dona parari,

Digna-

Dignaque pro meritis diſponi prœmia juſſit.
Inde polo reſidens medio proſtrata Tonantis
Ante oculos ſtetit, & tales dedit ore querelas.
Summe Parens, pœnas à quo ſperare Nocentes
Fas eſt, & dignis impendi prœmia factis;
Influxu rediviva tuo gratiſſima tellus
Germinat, & ſpondet varios in tempore fructus.
Ergo quod in proprio divina potentia Cœlo
Præſtat id ipſe ſuis CLEMENS in ſedibus æquo
Ponderet Imperio: liceat nova ſydera Cœlo
Inſerere, & meritis altaribus addere Divos
Hæc ait: & poſtquam validas pulcherrima Virgo
Eſſe preces novit; liquido delabitur axe:
Ocior & jaculis, ventoque fugacior omni
Romuleo venit CLEMENS ubi ſplendidus oſtro,
Subjectos Latia Populos moderatur ab Urbe.
Forte Senex dulci curarum oblivia ſomno
Hauribat placidus: paribus Clementia pennis
Cum ſubit Auguſtos non obſervata penates:
Affaturque Patrem, noctiſque eliminat umbras.
O cui de triplici rutilat Diademate vultus,
Summe Parens, orbemque data moderaris habena;
Nullane te Cœli tangit pia cura? Nec unquam
Tranſcribes noſtro meritos Heroas Olympo?
Ergo Beltrandi Cineres, atque Oſſa Philippi,
Et Cajetani tenui modo condita buſto,
Nunquam turba frequens poſita venabitur urna?
Nec Roſa quam dives Peruvia nutriit, & quem
Fortunata dedit Patriis Hiſpania ſceptris
Borgia, Semideum meritis miſcebitur aris:
Accipietque preces, votiſque vocabitur unquam?
Ergo age & his etiam ponas altaria Divis.
Hæc laudis ſit ſumma tuæ: poſt fata ſequeris,
Quos modo in æthereas Divos præmiſeris oras.
Dixit & incuſſis rediit ſuper æthera pennis.
Obſtupuit Pater, & ſomni fugientibus umbris,
Ecce ſequor, dixit, Divæ ſequor omina tanta.
Salvete ò igitur Latii nova ſydera Cœli.
Nunc ego vos reliquis animis cœleſtibus addo.
Ipſe prior Cineres ſupplex venerabor, & ipſe
Thure pio, & ſacris cumulabo altaria donis:
Quoſque damus Cœlo, poſt ultima fata ſequemur.
Quod ſi alius Latio ſpectandus murice quondam
Romuleum accipiet noſtro cum nomine Regnum;
Ille etiam, Odryſiæ ſed poſtquam cornua Lunæ
Fregerit, & ſtabili ſociarit fœdere Reges:
Threjicium poſtquam patrii propè Strymonis undas
Frœna reluctantem, fruſtrà, fruſtraque cruentum
Ærea mordentem rabido ſua vincula dente
Æterno Victor damnarit carcere Martem;

Ille

Ille Deum vitam accipiet, diviſque videbit
Permiſtos heroas, & ipſe videbitur illis,
Pacatumque reget, Patriis virtutibus Orbem.
Julius Vitelleſchi Sem. Rom. Conv. & Rhetor Veteranus.

CLEMENS X. P. M.

Collatam ſibi ſummam dignitatem Lacrymis excipit.
In ipſius lacrymas.

ELEGIA.

O Lacrymæ, quas non vincit Danaejus imber,
Eſte precor menti Caſtalis unda meæ.
Puri animi teſtes, vos diva è fronte volutæ
Inclita fulgenti lambitis ora fuga.
Neve homines tanto perſtringat Numen ab ore;
Velatis molli lumina ſacra gelu.
Parvi Orbes; in quos ſeſe tenuaſſe putanda eſt,
Ut tangat vultum Principis, Æthra micans.
Exigui latices; ſed quos veneratur, & horret
Et Tagus, & totis cernuus Iſter aquis.
Sydera vos dicam; quamvis non alta tenetis,
Sed liquido potius tenditis ima gradu.
Terra refert Superos tanto ſub Principe; in illam
Par eſt ut ſuperæ deſiliatis opes.
Sacra per ora vagæ decoris, monumentaq; laudum
Pingitis, atque animi ſcribitis acta pij.
Scribitis, ut placidæ Regina modeſtia mentis
Proſcribat veſtris vota ſuperba notis.
Credo equidem, tali ſi ſe ſpectaret in unda,
Damnaret vultus ambitus ipſe ſuos.
O gemmæ, fœdi quas non ad præmia luxus
Fudit Erithræo ſqualida concha ſinu.
Verum Semideæ domino de ſanguine venæ
Finxit laudata dædalus arte pudor;
Ut decus, & veſtro virtus torquata monili
Principis auguſtis ſplendeat alta genis.
CLEMENTI Cœlo tandem (venientia ſæcla
Auſpicium fœlix ſumite) gemma pluit.
Dum ſignat gemmis Regni primordia CLEMENS,
Aurea queis cedant, gemmea ſæcla facit.
Tuque Pater, quem cuncta regant cum ſupplice fato,
Terna velis domina ſtringere ſceptra manu:
Per lacrymas conſume hominem, terrenaque jura;
Nam manet humana te vice major apex.
Teque probent poſthac tua geſta ingentia Numen;
Et clament populi: credimus eſſe Deos;

Jacobus Maria Ayroli Sem. Rom Conv. & Rhetor novus.

Digitized by Google

CLEMENTUM P. M.

Corona.

O D E.

NAM cur inertem plenius obſidet
Viſum papapaver? Feſſa domeſticas
Nox denſat umbras, & jubentem
Luce ſequor fugiente ſomnum.
At quæ ſe in umbras inſinuat dies?
Proh quam decoro lumine nobilis
Coruſcat intus Diva?
Vincit ore novum radiante ſolem.
Demiſſa tergo plurima plumeo
Perrumpit acres ala Favonios,
Vehitque conſcenſura ſecum
Aerium ſuper aſtra callem.
Fatigat omnem ſtridula ſpiritum
Fœcunda dignis buccina laudibus,
Et facta diffundit per Urbes
Emeritam ſubitura muſam.
Diſcedit imo viſcere perviis
Calcanda Tellus greſſibus, & viam
(Utrinque ſuſpendente vallum
Imperio) penitus remoto
Maritat antro; non aliter metum
Texente juſſa Doride vitreum
Moſes Idumeis catervis
Ambiguas reſeravit undas.
Antrum ſuperbas ad Capitolii
Spectare rupes dicitur abditum;
Proh qualis exercet novati
Praxitelis, Phidiæque ſcalprum
Imago ficto Principe nobilis?
Sudatur actis pervigil ictibus
Vel ipſe Naturæ timentis
Sudor, & imperium refundit
Scalprum in ſuperbam Regis imaginem
Orti in coronatum imperii metum:
Se plena Majeſtas in almum
Induit officioſa vultum.
Inertiori ſydera lampade,
Si utrumque lumen fulguret, emicant,
Totumque conſumpſiſſe credas
Praxitelem, artificemque dextram.
Sed quæ ſtuporem pompa rapit novum?
Subit relictum Praxitelis locum
Chorus Dearum, ſubditæque

Effi-

Effigies leviore ſaxo,
Et tenuiori diſpoſitæ loco,
Circum coronant ordine imaginem;
Quæ clara fulgeſcit, minores
Luna velut prior inter ignes.
O quæ timentes tuta Regis gradus;
Quis ille, tota qui ſupereminet
Cervice ſublimis? Minor quid
Ordo ſibi, famuluſque poſcit
Chorus Dearum? Dic age: Principi
Novum merenti nam decus additur;
Si fama vulgarit per orbem
Artifices meruiſſe Divas.
Viden, nefandæ quæ prior imminet
Regalis Hydræ: Quæ fera Principem
Formidat Auguſtum; Deorum eſt
Vana ſuperſtitio: catenas
Illi retortis nexibus iniicit
Certa triumphans Relligio manu!
Quæ jura diſpenſat colenda
Effigies, tua Magne CLEMENS,
Qui primus almo nomine inutilem
Cultum infulato pectore deprimis,
Deoſque mendaces timendus
Veridica premis uſque pœna.
En ut ſonantes ſacrilega manu
Obſcæna nummeros altera præferat,
Auroque venalis mitratam
Occupat imperioſa Sedem.
Tibi ſecundo nomine Pontifex
Coacta ſervit; non pretio ſubeſt
In Orbe diſciſſis cruentus,
Cui pretium Deus ipſe venis.
At non medullis ſpiritus exilit;
Dum viva ſacram luce Tyrannidem
Spirat, trahens cornu minorem
Barbaricam generoſa Lunam?
Iſthæc duorum Numine Præſide
Fervere juſſis edocuit vadis
Tonantis ob victum ſepulcrum,
Et Rodanum, Adriacamque Tethyn.
Verum remiſſis utraque vultibus,
Quæ Diva Sedem nobilis occupat,
Utramque tutatur ſequentum
Pontificum obſequioſus ardor.
Præclara cætus altera Præſulum
Cogit verendos: Altera ſupplicem,
Sibique diſtricto parantem
Italiam quater enſe cladem
Victrix priori reddit imagini.

Fru-

Fruſtra cruentas excutiunt minas
Mavorſque,Germanumque funus ,
Et nocuos fera vincla nexus
Injecta Divæ : Corde ruentibus
Major minarum juſſibus , obvios
Neſcit labores , ſi colenda
Mediceo famulatur oſtro .
At non cruentus carcer obambulat
Utrumque aduncus cui latus , & ſibi
Cladem minatur fune , noſtrum
Effugiet Metanæa viſum .
Virtus ſub umbris nata petit diem ,
Sibique falſo nomine durior
CLEMENS jubetur ferre Solem ;
Immeritis rapiendus umbris ,
Hujus ſuperbam noſcis Imaginem ?
Manuque circum permeat ordinem
Noviſſe credam , nempe veſtræ
Parrhaſias imitatus umbras
Adhæret aulæ nobilis . Illius
Ab ore pendet candida Gallicis
Subvecta pennis Pax , Ibera
Tuta viæ ſuper arce pendens .
Regnata ſenſit Creta Leonibus
In imminentes Adriacis opem ,
Lunas , diu cogens repulſas
Ambiguum reparare cornu.
Claudit decorum nobilis ordinem
Themis ſacrorum lance pericula
Sudata perpendit virorum ,
Et meritis pia donat aris .
Vix hæc ; euntes ſponte ſua Deæ
Viſæ moveri , motibus obvios
Spondent gradus , atque impetrato
Nutibus à Dominis receſſu ;
Exceltioris mox & Imaginis
Dein advolutæ ſuppliciter pedi,
Sceptrum recuſantem fatigant
Pontificem . Diadema pendet
Regale , quærens ambiguum caput .
Tandem , Latini qui decus imperj
Sceptrumque triplex qui recuſat ;
Auſonio radiavit Oſtro .

Comes Julius à Vulpe Sem. Rom. Conv. & Rhetor Veteranus :

CLE-

Digitized by Google

CLEMENTIS XI. PONT. MAX.

LAUS SILENTIUM.

ORATIO.

CUinam ætati B.P. non viſa mirabilis, myſterioque plena via illa à Pythagoricis inita, ut arcanam, & imperſcrutabilem Dei naturam ob oculos noſtros exponerent, ac fluctuantem intellectum manu quodammodo ad ejus contemplationem deducerent non alia quippe definitione uſi ſapientes viri, quàm numerorum adminiculo conflatà, & interroganti quid eſſet Deus Monas, & Decas illicò reponebant, veluti in enigmate ſignificantes,incircumſcriptum perfectionum pelagum ſub denario numero adumbratum in eum unicè confluere, cujus ſumma ſimplicitas ſub numerica figurata unitate exhibebatur. Qua de re quis Divino factum conſilio non dixerit, ut tu Princeps, ac Pater CLEMENTIS XI. nomen in tuum malles adoptare, cui cum Monas, & Decas adnectantur facillima datur conjectura depræhendere virtutum omnium multiplicitatem, quas in decem mirati ſumus diviſas Clementibus in Te uno mira conveniſſe concordia, ut ex illis Mundo ſuſpiciendus, Superiſque ſimillimus Princeps coaleſceres. Cum itaque decem in Clementibus tanquam in nube Te ſuboſcurè ſimus intuiti, reliquum modò foret, ut in Te uno decem contemplaremur CLEMENTES, ſed cum ſeverè nimis Tua nobiſcum agat modeſtia,ut, licet tam ampla dicendi ſeſe offerat ſeges, nihilo tamen minùs cogat vel invitos ſterileſcere, & tacere; parebimus. Scilicet in hoc alii Te vincent: erravi, in hoc etiam alios excedes, ut illi laudari poſſint cum debeant, Tu nequeas, cum maximè merearis. Eſto igitur ſumma CLEMENTIS XI. *Laus Clementem mirari nos poſſe, loqui de Clemente non poſſe.*Habes,ò Princeps,quod jubes orationis ſcilicet noſtræ materiem, SILENTIUM.

Et ſanè cum vires, atque dicendi artem materies exuperat, quem lateat eloquentiſſimam Oratoris linguam tunc eſſe, ſi taceat. Qua de re nullam inſtitutam de Deo orationem cenſuerim, quæ propiùs argumentum attigerit, digniùs pertractaverit, amplificaverit elegantiùs, quàm quæ habita olim à Simonide Philoſopho, juſſus nimirùm à Rege Hyerone aliquid de Deo pro dignitate profari, advocato ſemper ad diem die, & extorta ad moram mora, nihil prolixum poſt temporis diſpendium in Divinæ diſquiſitione naturæ aſſequtus eſt, quod verbis poſſet exponere, ſed in novo ac geminato mentis conatu ſtupore tandem oppreſſus ſuccubuit, & laudationis ſuæ venerabile compendium habuit obmuteſcendo. Divinitatis imagines eſſe atque vicariam ejuſdem gerere poteſtatem Nemo,niſi qui deſipiat,Romanos Pontifices inficiabitur: ſed quantò propiùs Divinum ad exemplar CLEMENS noſter accedat; hinc noſce: quod de illo aliquid

dictu-

Digitized by Google

dicturis nōb abſimile nobis orationis genus fuit opus ſuſcipere, atque de CLEMENTE non aliter eloqui, quàm Sapiens ille eloqutus de Deo. Poſtulabat jamdiù ab hac Domo (nec immeritò) & Roma, & Italia univerſa ſub initium auſpicatiſſimi Principatus, ut tota in novi Principis plauſus effunderetur, tota in laudes abiret, facemque omnibus ad CLEMENTIS Elogia præferret. Itane verò (undique inclamabatur) vel tenuiſſimum illud Academiæ veſtræ tributum, quod nulli ex Pontificibus, qui veſtros olim incoluere parietes, detractum eſt, iniquè adeò negabitur Principi, qui cum adhuc Purpuratos inter Patres tam frequens vos inviſebat, ut penè Hoſpes, & Incola videretur: qui ſeſe huic Aulæ grande ad ſtudia ac virtutes omnes incitamentum tam liberaliter commodabat: qui in Pontificem renunciatus cuſtodiendum vobis reliquit Magnum illud totius Chriſtiani Orbis depoſitum, totidemque ſui vicarias, ſplendidaſque imagines, quot conſanguineos? At nos diem ſemper ad diem, ad menſem poſtulavimus menſem, ac tandem argumenti magnitudine oppreſſis, opportunior nulla de CLEMENTE pro dignitate dicendi ſeſe obtulit via, quàm de CLEMENTE tacere. O promptum, nobile, ac neceſſarium perfugium, taciturnitas, cum in ſermone periclitaris, & à nimia dicendorum ubertateglorioſam induceris in pauperiem, ac deſperationem: novi in dies ſtimuli noſtris addebantur lateribus, callum ſtimulo obduximus; proponebatur ſæpiſſimè ab aliis idonea laudationi noſtræ materies, propoſitam ſemper rejecimus; obſtinato identidem ſuccenſebant ſilentio, noſtris oculis objicientes CLEMENTIS XI præconia ab aliorum ingeniis diuturno ſtudio ac labore confecta: Illum non ſibi ſed toti Mundo natum regendo alius celebrabat; non hominum ſed Magiſtra Dei manu elaboratum nobis in Principem prædicabat alius; quot fumoſa Familiæ decora, quot elatæ mentis amplitudinem, quot prudentiam è canitie ſuffragium non emendicantem nec expectantem, quot propè Divinam Indolis ſuavitatem exornandam ſuſceperant! Nec defuere qui, ut illum licet laudari ſeveriſſimè renuentem, laudarent, proditoriam induti accuſatoris perſonam: damnarunt Imperii capacem, ſed non ſine maximo Chriſtiani Orbis diſpendio aſpernantem: qui fecere ſed laudabiliter reum, quia Principatu in communem Populorum non privatam ſui fœlicitatem uti nollet, ſed proprium mallet abuti in incommodum: qui in illum irrevocabili pronunciarunt ſuffragio eò quòd omnes etiam remotiſſimæ Terrarum Orbis Plagæ animo magis ac Religione à nobis diviſæ, quàm loco CLEMENTIS beneficia ſentirent, & qui ipſi propiores, ſanguineque conjuncti ne minimum quidem commodum ex hoc fonte publicæ fœlicitatis haurirent; ſed minùs proximo Principe fruerentur, quàm illæ remoto. Hæc & plura vel audivimus, vel legimus, ſed omnia damnavimus B. P. ſcita in Tui laudatores objurgatione uſi, qua uſus olim Diogenes in Philoſophum multa de Deorum natura Populo venditantem: vah miſer, inquit, qui quod optimum eſt in Philoſopho totum corrumpis, videlicet Silentium: haud ſecùs, pace dixerim veſtra, quod optimum, quod neceſſarium eſt in CLEMENTIS laudatore miſerrimè violaſtis; de CLEMENTE videlicet nihil loqui. Iniqui tamen erga vos nimium eſſemus, ſi maximum quod à laudatione veſtra beneficium ſuſcepimus, vel à nobis non agnoſceretur, vel cognitum occuleretur, ex illius ſcilicet umbris, potiùs quàm luce, in CLEMENTEM refuſis datum eſt cum obſcuritate tamen, & ſine diſtinctione dignoſcere, quis, & quantus ſit iſte Princeps: fecimus quemadmodum ſapientes Mathematici ſolent, qui

ut

ut immenſum, ac velociſſimum planetarum Principis iter, effuſamque per publicas mundi utilitates amplitudinem lucis aliqua ratione compræhendant, & diſtinguant exiguæ cuſpidis opacitate umbram ſui projicientis utuntur, atque ita non niſi tenebris debent, quòd ſolem agnoſcant. Quamquam conſultiùs, ac laudabiliùs ſtatuiſſe ſemper cenſuimus Ægyptiorum ſapientiſſimos, qui cum immortales animos, & caduca omnia corpora radiis illuſtrata ſolaribus multiplici effingerent pigmento, & ſimulacro repræſentarent; ipſum tamen omnia illuminantem Solem, coloribus vel ſimulacro exprimendum ſeveriſſimè vetuerunt, ne majeſtate tantæ lucis oppreſſum humanum ingenium luminum omnium Authorem obſcuraret potiùs inficeretque quàm referret. CLEMENTIS Animus tot virtutum luminibus effloreſcens, beneficia CLEMENTIS longè, latèque per totum terrarum orbem diſſeminata, ita humanæ mentis oculos perſtringunt, & obruunt, ut licèt iſta mirari, ac commendare poſſimus, conſultiùs tamen ſit, & ſapientiùs factum de CLEMENTE tacere, ne indecorè loquamur, & obſcuremus potiùs, quàm illuſtremus tot virtutum, & beneficiorum Authorem, nec minùs tacendo, quàm loquendo laudabitur, quemadmodùm non minùs ſacro ſilentio, quàm vocibus Divina celebratur Sapientia, Bonitas, ac Potentia. Auditis quid ad pſalterii pulſum Regius Fidicen moduletur? Volucres, inquit, Cœli, & Piſces Maris: ad quid excitantur tam diſparis indolis animantia? Ad laudem Deo præſtandam, & qua pollent lingua canendum, Domine, quàm admirabile eſt nomen tuum in univerſa terra! Quod quæ aerem alis metiuntur, franguntque canoro gutture, invitentur aviculæ; non eſt profectò mirandum: ſed qui per immenſas Oceani aquas muti gregis exercitus divagatur, & fluctuat; ad armonicum hunc concentum advocetur, difficillimum videtur myſterium involvere. Accedit quod ipſemet Vates non illarum, ſed hujus viſus eſt inſtitiſſe veſtigiis, nonne Deo ſilebit anima mea ſtupore defixus dicebat? Scilicèt vel æquè laudabile, vel ſapientiùs eſt, cum Deo laus tribuenda, cum Piſcibus obmuteſcere, quàm garrire cum avibus. Davidicam hanc imitari placuit taciturnitatem cum CLEMENTIS XI. nomen per univerſum terrarum orbem fuit celebrandum, ut periculum non dignè de CLEMENTE loquendi eluderemus. Prudentiſſimum amplexi ſumus ſilentium, ſed pace dixerim Tua, non quia jubebas ò Princeps, nam cum Tuus jam non ſis, ſed populorum; publici juris evadunt Tua geſta, Tuæque virtutes: ſed quia periculoſum nimis, & plenum opus aleæ de Te dignè, ac laudabiliter loqui. Nonne ergo CLEMENTI tacebit lingua noſtra?

Abbas Lazarus Pallavicini Sem. Rom. Conv. & Rhetor Veteranus.

Qui Litterarios hujus anni in ſuperioribus facultatibus labores publicè jam exhibitos

CLEMENTI XI. P. O. M.

NUNC CONSECRANT.

Laurea Theologiæ, Philoſophiæ, & utriuſque Juris Pontificii, ac Cæſarei in Romano Archigymnaſio donatus
ABBAS LAZARUS PALLAVICINUS.

Laurea

Laurea utriuſque Juris Pontificii, ac Cæſarei in Romano Archigymnaſio donatus

MATTHEUS FRANZONI.

Laurea Theologiæ, ac Philoſophiæ in Romano Collegio donati poſt emenſum in eadem Collegio Theologicum quadriennium

ABBAS CORRADUS ORSINI
ABBAS ADRIANUS SERMATTEI
THOMAS PHILIPPUS AB ALSATIA Comes Bouſſuvii S. R. I. Princeps Cimacen. Cathedralis Eccl. Gandaven. Præpoſitus.

Quatuor Theologiæ Tractatus, De Beatitudine, & Actibus Humanis; De Divina Gratia; De Sacroſancto Myſterio Incarnationis, & De Sacramentis data omnibus argumentandi facultate propugnavit

JOANNES BAPTISTA SPINULA.

Duos Theologiæ Tractatus, De Divina Gratia, & De Sacramentis data omnibus argumentandi facultate propugnavit

D. CAROLUS GESUALDI.

Univerſam Philoſophiam data omnibus argumentandi facultate in Seminario Romano propugnarunt

CAROLUS COLLICOLA
COSIMUS IMPERIALI
DOMINICUS LUPI ejuſdem Seminarii Alumnus.

Phyſicæ Concluſiones in Seminario Romano propugnarunt

STEPHANUS DE MARI
VICECOMES JUSTINIANI
ABBAS JULIUS VITELLESCHI.

Logicæ Concluſiones in Seminario Romano propugnarunt

ABBAS POMPEJUS AMADEI
CAROLUS IMPERIALI.

Theſes Polemicas de Romano Pontifice in Seminario Romano propugnavit

THOMAS PHILIPPUS AB ALSATIA Comes Bouſſovii S. R. I. Princeps Cimacen. Cathedralis Eccl. Gandaven. Præpoſitus.

Ex utroque Jure Pontificio, ac Cæſareo Theſes propugnavit in Seminario Romano data omnibus argumentandi facultate

D. JOACHIM DE MELO BAZAN.

Ex Jure Pontificio Theſes propugnavit in Seminario Romano

ABBAS LAZARUS PALLAVICINUS.

Ex Jure Cæſareo Theſes propugnavit in Seminario Romano

STEPHANUS DE MARI.

Digitized by Google